

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Zuzana Bravencová

Odpovědnost osob s omezenou deliktní způsobilostí

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Odpovědnost osob s omezenou deliktní způsobilostí vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 91 260 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 8. 4. 2024

Zuzana Bravencová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu této diplomové práce doc. JUDr. Filipu Melzerovi, Ph.D., LL.M., za cenné podněty a připomínky, které mi pomohly při psaní této práce.

Obsah

Seznam zkratk	5
Úvod	6
1. Geneze odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí v občanském zákoníku	8
1.1. Obecný zákoník občanský z roku 1811	8
1.2. Střední občanský zákoník z roku 1950	9
1.3. Občanský zákoník 1964	9
2. Deliktní způsobilost	11
2.1. Obecně k odpovědnosti a deliktní způsobilosti	11
2.2. Podmínky absence deliktní způsobilosti u osob starších třinácti let	13
2.2.1. Ovládací a posuzovací schopnost	14
2.2.2. Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti	14
2.2.3. Ten, kdo je stížen duševní poruchou	15
2.3. Nezletilý, který nedovršil třinácti let	16
2.4. Povinnost deliktně nezpůsobilého k náhradě škody	17
2.4.1. Obecně	17
2.4.2. Majetkové poměry	18
2.4.3. Čin povahy úmyslného trestného činu	19
2.4.4. Dobrodiní šetrnosti	19
2.5. Náležitý dohled	19
2.5.1. Obecně/ pojem	19
2.5.2. Náležitý dohled v judikatuře	21
2.5.3. Povinnost náhrady škody tím, kdo náležitý dohled zanedbal	24
2.5.4. Povinnost náhrady škody tím, kdo vykonává rodičovskou odpovědnost	25
3. Komparace s právní úpravou vybraných států	28
3.2. Deliktní způsobilost nezletilých	28
3.3. Povinnost deliktně nezpůsobilých k náhradě škody	32
3.4. Snížení náhrady škody	34
3.5. Odpovědnost rodičů a jiných třetích osob	35
Závěr	39
Seznam zdrojů	42
Shrnutí	46
Abstract	47
Seznam klíčových slov	48

Seznam zkratk

ABGB – rakouský obecný zákoník občanský

BGB – německý občanský zákoník

BGH – německý Nejvyšší spolkový soud

CC – italský občanský zákoník

CC Esp. – španělský občanský zákoník

CC Portugues – portugalský občanský zákoník

ČR – Česká republika

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

EU – Evropská unie

KC – polský občanský zákoník

LORPM – španělský zákon o trestní odpovědnosti mladistvých

NS – Nejvyšší soud

OGH – rakouský Nejvyšší soudní dvůr

OLG – německý Vrchní zemský soud

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OZ 1950 – Střední občanský zákoník

OZO – obecný zákoník občanský

PETL – Principy evropského deliktního práva

SchUG – rakouský školský zákon

ÚS – Ústavní soud

Úvod

Téma odpovědnost osob s omezenou deliktní způsobilostí jsem pro svou práci zvolila z více důvodů. Jedním z nich je novela, která po více než padesáti letech opět vnesla do naší úpravy věkovou hranici deliktní způsobilosti. Dalším důvodem je, že téma řeší každodenní situace, ve kterých děti, ať už svým zaviněním či nikoli, způsobí škodu. Byť téma odpovědnost osob s omezenou deliktní způsobilostí nezahrnuje pouze děti, tak bezpochyby tvoří největší skupinu a primárně se práce bude vztahovat k nim.

Pro zpracování jsem zvolila komparaci s vybranými evropskými zeměmi, protože i přesto, že všechny tyto země poskytují dětem zvláštní ochranu, tak jednotlivé země k odpovědnosti dětí přistupují rozdílně vzhledem ke své kultuře, zvyklostem a historii. Cílem této diplomové práce je tedy analyzovat právní úpravu a judikaturu vztahující se k odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí v českém právu a porovnat ji s právními systémy vybraných evropských států. S odpovědností dětí je úzce spjata také odpovědnost rodičů a dalších osob, které mají povinnost na děti dohlížet a předcházet tak vzniku škody, proto se zaměřuji také na tuto problematiku.

Práci jsem rozčlenila do tří hlavních kapitol, které se dále dělí na podkapitoly. V první kapitole se zaměřím na genezi odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí v českém právním prostředí, přičemž se podívám na vývoj této problematiky od Obecného zákoníku občanského. Tato historická perspektiva umožní lépe porozumět současné právní úpravě a může nabídnout také zajímavé srovnání s úpravou v jiných státech.

Následující kapitola se detailněji zabývá současnou právní úpravou v České republice. Analyzuji podmínky absence deliktní způsobilosti, jako je například nedostatek ovládací a posuzovací schopnosti, věk nebo duševní porucha. Dále zde řeším případy, kdy je možné, aby byla povinnost k náhradě škody dána na základě zásad slušnosti (ekvity) a důležitou část této kapitoly tvoří také problematika tzv. náležitého dohledu. Zabývám se tím, kdo je povinen dohled vykonávat, na základě čeho tato povinnost může vzniknout, a co je obsahem této povinnosti. Vzhledem k poměrně rozsáhlé judikatuře týkající se náležitého dohledu v této kapitole shrnuji také ty nejvýznamnější rozhodnutí soudů.

Ve třetí kapitole se zabývám tím, jak na problematiku odpovědnosti dětí za škodu nahlíží v jiných zemích, zejména v Rakousku, Německu, Portugalsku, Španělsku a Itálii. Porovnávám zde podobnosti a odlišnosti jednotlivých právních úprav, zejména věkové hranice pro deliktní způsobilost, možnost přiznání náhrady na základě ekvity nebo naopak její snížení, odpovědnost

rodičů a dalších osob za zanedbání dohledu a v neposlední řadě je věnována pozornost také rozhodovací praxi soudů.

1. Geneze odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí v občanském zákoníku

1.1. Obecný zákoník občanský z roku 1811

Obecný zákoník občanský z roku 1811 byl jedním z hlavních inspiračních zdrojů pro tvorbu současného občanského zákoníku.¹ OZO upravuje náhradu škody poměrně minimalistickou, nicméně přehlednou koncepcí. Odpovědnost za škodu způsobenou nedospělými a těmi, kdo nemohli ovládnout své jednání, upravují ustanovení řešící povinnost k náhradě škody z nezaviněného nebo nevolního činu. OZO zakládá deliktní odpovědnost pouze u dospělých a přičetných.² Osobám s duševní poruchou a osobám do určitého věku poskytuje zákon zvláštní ochranu, přičemž projevem této ochrany je i deliktní způsobilost až od dovršení čtrnácti let věku, kdy je zákon považuje za dospělé (§ 23 OZO). Nezletilí a osoby trpící duševní poruchou tedy zásadně povinnost k náhradě škody neměli. Pokud si však stav nepřičetnosti způsobil škůdce sám např. požitím alkoholu, nebyl zproštěn povinnosti k náhradě škody.

Tato úprava pro poškozeného neznamena, že mu nemůže být za způsobenou škodu poskytnuta satisfakce, naopak i potřebu ochrany poškozeného zde zákonodárce dostatečně zohlednil. K náhradě bude primárně povinen ten, komu byl svěřen dohled nad deliktně nezpůsobilou osobou, a náležitý dohled nad takovou osobou zanedbal (§ 1309 OZO). Pokud zde taková osoba, která by byla povinna k náhradě není, může ve výjimečných případech soudce rozhodnout, že k náhradě škody bude povinen sám škůdce. Mezi tyto výjimečné případy zákon řadí tři situace. V prvním případě, kdy soudce může náhradu přiznat, se poškozený nebrání proti škůdci ze šetrnosti k němu, a proto se jeví spravedlivé, aby poškozený nenesl způsobenou škodu sám. Dále může být náhrada přiznána z důvodu rozdílu mezi majetkovými poměry škůdce a poškozeného, kdy jmění škůdce značně větší než jmění poškozeného. Poslední výjimkou byla situace, kdy bylo možné škůdci přičíst zavinění, a k tomu postačovalo, aby si nepřičetná osoba uvědomovala, že činí něco nedovoleného.³

Zákon v § 1308 vylučoval nárok na náhradu škody, pokud poškozený nezpůsobilého ke způsobení škody sám podnítil. „*Kdo jakýmkoliv zaviněním sám dal podnět, že ho poškodily osoby šílené nebo blbě nebo nedospělé, nemůže žádati za náhradu.*“

¹ Důvodová zpráva k zákonu 89/2012 Sb., obecná část, s. 17

² ROUČEK, SEDLÁČEK, § 1308, s. 826, m.č. 1

³ SEDLÁČEK, František. In: ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V.* 1.vydání. Praha: V. Linhart, 1937, s. 831 (§ 1310)

1.2. Střední občanský zákoník z roku 1950

Zákonodárce se při tvorbě OZ 1950 uchýlil k zestručnění úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou nezletilým a vměstnal ji do § 347, který říká: „*Způsobí-li škodu osoba mladší než patnáct let nebo osoba v duševní poruše, nahradí ji ti, kdož zanedbali náležitý dohled. Náhrady škody lze se však domáhat i na škůdcích samých, mohli-li předvídat následky svého jednání; stejně tak, je-li to spravedlivé se zřetelem k sociálním poměrům škůdce a poškozeného.*“ Oproti předchozí úpravě se tedy zvýšila věková hranice pro deliktní odpovědnost ze čtrnácti na patnáct let. Podle OZO bylo možné domáhat se náhrady přímo po škůdci pouze, pokud nebylo možné ji získat od osoby, který vykonávala náležitý dohled, OZ 1950 tuto subsidiární odpovědnost nepřevzal, a tak bylo možné požadovat náhradu v určitých případech přímo po škůdcích. Jednalo se o situace, kdy škůdce mohl předvídat následky svého jednání, nebo pokud to bylo spravedlivé vzhledem k majetkovým poměrům, avšak byla vypuštěna výjimka, která zakládala nárok na náhradu i v případě, kdy se poškozený nebránil ze šetrnosti ke škůdci.

1.3. Občanský zákoník 1964

S účinností OZ 1964 došlo ke zrušení věkové hranice, do které nejsou nezletilí deliktně odpovědní a nově se tak stala jediným kritériem pro odpovědnost za škodu schopnost ovládat své jednání a posoudit jeho následky bez ohledu na věk. Toto pojetí korespondovalo s úpravou způsobilosti k právním úkonům, kde byla věková hranice rovněž zrušena.⁴

Stejně jako v předchozí právní úpravě, tak i tento občanský zákoník zachoval institut náležitého dohledu, nicméně i zde právní úprava zaznamenala podstatnou změnu. Osoba, která k dohledu byla povinna a zanedbala jej, dle tohoto zákona nebyla k náhradě škody povinna samostatně, ale za způsobenou škodu odpovídala solidárně s nezletilým škůdcem, pokud byl schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. V případech, kdy rozpoznávací nebo ovládací schopnost u nezletilého či osoby trpící duševní poruchou zcela chyběla, odpovídala osoba, která náležitý dohled zanedbala, sama (§ 422 OZ 1964). Dále došlo k obrácení důkazního břemene, kdy dříve prokazoval zanedbání náležitého dohledu poškozený, tak nyní důkazní břemeno nesla dozorcí osoba, která prokazovala, že k zanedbání dohledu nedošlo.⁵

Zákon rozlišuje, zda náležitý dohled vykonává fyzická osoba, či je za dohled odpovědná osoba právnická, zejména půjde o instituce jako jsou školy, mateřské školy, zdravotnická

⁴ ŠKÁROVÁ, Marta. In: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1229

⁵ SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 427

zařízení apod. Zaměstnanci těchto institucí jsou odpovědni podle pracovněprávních předpisů, ale podle občanského zákoníku je za zanedbání náležitého dohledu odpovědná daná instituce.⁶

Jednotlivé právní úpravy odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí se v čase měnily a odrážely tak dobu, ve které byly tyto normy vytvořeny. Zejména to můžeme spatřovat v občanském zákoníku z roku 1964, který zdůrazňuje povinnost chovat se ohleduplně k majetku i zdraví jiných, bez ohledu na jejich věk.⁷ Toto pojetí je vzhledem k nezletilým značně přísnější než předchozí úpravy, které poskytovaly ochranu nezletilým do určitého věku.

⁶ ŠKÁROVÁ, Marta. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1231

⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: ČSAV, 1996, s. 42

2. Deliktní způsobilost

Tato kapitola se zabývá aktuálně účinnou právní úpravou deliktní způsobilosti v České republice. V úvodu je vymezení pojmu odpovědnosti a teoretické přístupy, které se k tomuto pojmu poji, následně se kapitola věnuje pojmu deliktní způsobilosti a ve druhé podkapitole se zaměřuje zejména na deliktní (ne)způsobilost nezletilých a osob s duševní poruchou. Třetí podkapitola pojednává o případech, kdy je škůdce povinen k náhradě škody, i přes absentující deliktní způsobilost. Poslední podkapitola řeší problematiku náležitého dohledu, a to i optikou soudů, které se k otázkám náležitého dohledu vyjádřily již mnohokrát ve své judikatuře.

2.1. Obecně k odpovědnosti a deliktní způsobilosti

Nejprve je nezbytné vyjasnit pojem odpovědnost, protože je možné jej užívat s více různými významy a existuje několik teoretických přístupů pojetí odpovědnosti, přičemž zde zmiňuji ty, které považuji za nejvíce relevantní vzhledem k tématu této práce. Co se týče zákonného vymezení odpovědnosti, tak jej najdeme v obecné části občanského zákoníku, který v § 24 stanoví, že: „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.“ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že nově nechápe pojetí odpovědnosti jako hrozbu sankcí, ale odkazuje na pojetí, které vychází z tradic antické a křesťanské civilizace, kde odpovědnost je řádné chování, které je v souladu s právem.⁸ Nicméně i přes toto pojetí, se odpovědnost podle civilního práva vztahuje vůči jinému člověku, nikoli vůči společnosti, to je oblastí práva trestního, případně správního.⁹

Teoretické přístupy pojetí odpovědnosti formulovala Knappová¹⁰, a to s dvěma základními přístupy. První je perspektivní, odpovědnost zde chápeme jako hrozbu civilní sankcí, která vzniká ve stejné chvíli jako vzniká daná povinnost. Hovoříme zde o tzv. latentní fázi odpovědnosti, kdy k aktivizaci dojde až v porušení dané povinnosti.¹¹ Druhé pojetí vnímá odpovědnost jako civilní sankci, vzniká tedy až v okamžiku porušení povinnosti a hovoříme o retrospektivním pojetí, které zastával také např. Švestka.¹² V občanském zákoníku, i přes snahu zákonodárce užívat pojem odpovědnost v jediném významu, nalezneme odpovědnost i v jiném než perspektivním smyslu, na což je shodně poukazováno v komentářích

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zvláštní část, s. 47

⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 125

¹⁰ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 1968, s. 166

¹¹ Tamtéž, s. 172

¹² ŠVESKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1996, s. 43

k občanskému zákoníku.¹³ Co se týče různých pojetí odpovědnosti je nutno přihlídnout i k praktickému významu, který je zde nepatrný a jde spíše o terminologickou diskuzi.¹⁴

Deliktní způsobilost získává člověk od čtrnácti let a od tohoto věku ji nabývá postupně tak, jako nabývá svéprávnost. Plnou deliktní způsobilost má člověk dovršením zletilosti, tedy 18 let věku, přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Aby byl člověk deliktně způsobilý, musí být s to ovládnout a posoudit své jednání, což vyplývá z výše uvedeného ustanovení, které vymezuje odpovědnost za své jednání. Z tohoto ustanovení tedy plynou dvě složky odpovědnosti, a to složka rozumová, která zahrnuje posouzení jednání, což spočívá v rozpoznání protiprávnosti a následků, které jednání bude mít a druhou složkou je složka volní, jejímž obsahem je ovládnutí svého jednání.¹⁵ U osob, které nejsou plně svéprávné tak můžeme hovořit o omezené svéprávnosti, resp. omezené deliktní způsobilosti, jejíž míra je závislá na rozvinutosti výše zmíněné rozumové a volní složky každého jedince. Toto hledisko je tedy při posuzování svéprávnosti subjektivní, protože záleží na rozumové vyspělosti, prostředí, vlivu rodiny a dalších aspektech, které jsou u každého jedince individuální.¹⁶ Avšak analogicky zde můžeme aplikovat vyvratitelnou domněnku § 31 OZ, že každý nezletilý je způsobilý k právním jednáním přiměřeným vyspělosti nezletilých stejného věku.

Je ale deliktní způsobilost nutnou podmínkou pro povinnost náhrady škody? Tato otázka se vztahuje k tomu, zda děti mohou být odpovědné na základě objektivní odpovědnosti, např. za zvíře nebo motorové vozidlo. V Německu panuje shoda na tom, že je třeba nezletilé chránit i při objektivní odpovědnosti, ale už není shoda ohledně konkrétního řešení a existují dva názory. Podle prvního z nich mohou být děti objektivně odpovědné pouze, pokud mají možnost uzavřít pojistnou smlouvu. Druhý názor říká, že dítě může být odpovědné za škodu způsobenou zvířetem nebo za provoz dopravního prostředku, pokud je schopné chápat riziko s tím spojené.¹⁷ Oproti naší úpravě, kde je za škodu způsobenou zvířetem odpovědný vlastník (§ 2933), tak v Německu je odpovědnost založena na faktickém stavu, odpovědným je tedy držitel zvířete, lze tak předpokládat, že v Česku budou často vlastníky zvířete rodiče a odpovědnost za škodu tak bude častěji dopadat na ně. Bez ohledu na to, jaké řešení této problematiky by česká

¹³ „Tak např. v § 168 a § 1970 je užito slovní spojení odpovědnost (dlužníka) za prodlení, v § 2166 odst. 2 se normuje o podmínkách, době a trvání odpovědnosti prodávajícího za vady atd.“ DAVID, O., DEVEROVÁ, L. In: ŠVESTKA, J., *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [online databáze]. Wolters Kluwer [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: www.aspi.cz, srov. MELZER, Filip. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I*. 1 vydání. Praha: Leges, 2013, s. 318-319

¹⁴ MELZER, Filip. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I*. 1 vydání. Praha: Leges, 2013, s. 319

¹⁵ DOBROVOLNÁ, Eva. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 125

¹⁶ BEDNÁŘ, Václav. In: ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 1. svazek. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 831

¹⁷ WAGNER, Gerhard. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 228

praxe v budoucnu zvolila, tak není důvod, proč by nezletilí (deliktně nezpůsobilí) nemohli být odpovědní podle objektivní odpovědnosti.

Kromě subjektivního hlediska, které klade důraz na individualitu každého jedince, existuje také hledisko objektivní, které stanovuje přesné věkové hranice pro určitá právní jednání.¹⁸ Objektivní hledisko bylo v souvislosti s deliktní způsobilostí v našem právním řádu již v minulosti, o čemž je podrobněji pojednáno v první kapitole této práce. Nicméně znovu bylo vneseno do právní úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou nezletilým zákonem č. 192/2021 Sb., který novelizoval některá ustanovení občanského zákoníku, s účinností od 1.7.2021. Cílem této novely byla především ochrana nezletilých dětí před nadměrným zadlužením, a protože nelze pochybovat o tom, že nemalé dluhy mohou vzniknout právě v důsledku způsobení škody, rozhodl se zákonodárce poměrně zásadně zasáhnout do stávající úpravy tak, aby nezletilí byli více chráněni a do určitého věku jim zásadně nevznikaly dluhy, pokud škodu způsobí.¹⁹

2.2. Podmínky absence deliktní způsobilosti u osob starších třinácti let

Výše je vymezen pojem deliktní způsobilosti a rovněž je vysvětleno, co chápeme pod pojmem omezené deliktní způsobilosti. Tato podkapitola se bude věnovat otázce, jaké podmínky musí být splněny, abychom mohli hovořit o absenci deliktní způsobilosti a následně se bude jednotlivým podmínkám věnovat podrobněji.

Do účinnosti výše zmíněné novely občanského zákoníku existovaly v českém právu pouze dvě podmínky pro to, aby u osoby absentovala deliktní způsobilost. Tyto podmínky pro absenci deliktní způsobilosti zůstaly zachovány, nicméně kromě osob, které jsou deliktně nezpůsobilé z důvodu splnění těchto podmínek, jsou deliktně nezpůsobilí i nezletilí mladší třinácti let, u nichž nemusí být pro nezpůsobilost splněny žádné další podmínky.

První podmínka pro deliktní nezpůsobilost je, aby byl škůdce nezletilý a nenabyl plné svéprávnosti, nebo aby zde v případě zletilého škůdce byla přítomna duševní porucha. Druhou podmínkou je nezpůsobilost ovládnout své jednání (ovládací schopnost), nebo posoudit jeho následky (posuzovací schopnost). Pro nezpůsobilost je nutné, aby byly obě podmínky splněny kumulativně, proto se nebude jednat o deliktně nezpůsobilého např. pokud duševně nemocný způsobí škodu a byl v čase jejího způsobení schopen ovládnout i posoudit jeho následky

¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renata. In MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I.* 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 353

¹⁹ PSUTKA, Jindřich. In: ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Pocta Milaně Hrušákové.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 219

V případě, kdy nezletilý škůdce trpí duševní poruchou, posuzuje se jeho deliktní odpovědnost stejně, jako u osoby duševně nemocné zletilé.²⁰

2.2.1. Ovládací a posuzovací schopnost

Pojem schopnost ovládnout své jednání a posoudit jeho následky je zmíněn již na začátku této kapitoly, nicméně pro úplnost je třeba vymezit obě tyto schopnosti v kontextu absence deliktní způsobilosti přesněji. Pro deliktní nezpůsobilost postačuje nepřítomnost pouze jedné z těchto schopností.²¹ Zároveň posuzujeme, zda ovládací či posuzovací schopnost chyběla u osoby v konkrétní situaci.²² Není proto rozhodné, zda je osoba běžně schopna své jednání ovládnout, případně posoudit jeho následky, ale podstatné je, zda jej byla schopna ovládat při jednání, kterým způsobila škodu. Ovládnutí svého jednání výstižně popisuje Novotný: „*jako schopnost určit volní zaměření svého jednání a klást odpor pohnutkám vedoucím k protiprávnímu jednání.*“²³ Deliktně způsobilý bude i ten, kdo tyto schopnosti má, ale nevyužije jich, především se bude jednat o nezletilé a jejich schopnost rozpoznání následků svého jednání.²⁴ Zákon pamatuje i na případy, kdy se škůdce sám uvede do stavu, ve kterém není schopen ovládat své jednání a posoudit jeho následky. Zejména půjde o požití alkoholu a návykových látek, které mohou způsobit změny v chování, vnímání a dalších schopnostech. Takovýto škůdce bude za způsobenou škodu odpovídat bez ohledu na přítomnost ovládacích a rozpoznávacích schopností (§ 2922 OZ).

2.2.2. Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti

Zletilost a svéprávnost jsou pojmy, které spolu úzce souvisí, ale je třeba je rozlišovat. Zletilost je spjata s osmnáctým rokem věku, ale svéprávná může být osoba za určitých podmínek i dříve, a naopak zletilý nemusí být nutně vždy svéprávný. Svéprávnost, tedy možnost nabývat pro sebe právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem, se nabývá postupně. Plnou svéprávnost lze v našem právním řádu nabýt třemi způsoby. Nejčastější způsob je dovršení osmnáctého roku věku, kdy se člověk stává zletilým automaticky bez nutnosti dalšího jednání, a to v 00.00 hodin toho dne, který svým číslem a měsícem odpovídá dni, kdy se člověk před osmnácti lety narodil (§ 672 odst. 2 OZ). Další dva způsoby umožňují nabýt

²⁰ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním*. 2. vydání. Praha: LINDE Praha a.s., 2003, s. 47

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 20. 7. 1984, sp. zn. 4 Cz 53/84

²² SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 427

²³ NOVOTNÝ, Zdeněk. In: BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1000

²⁴ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním*. 2. vydání. Praha: LINDE Praha a.s., 2003, s. 47

svéprávnost již od šestnáctého roku věku, a to buď uzavřením manželství se svolením soudu (§ 672 odst. 2 OZ), nebo přiznáním svéprávnosti (§ 37 OZ).

Úplně deliktně způsobilý tedy bude i nezletilý, který svéprávnost nabyl právě jedním z těchto dvou způsobů. Vzhledem k tomu, že tak tyto osoby získají možnost samostatně právně jednat bez ohledu na povahu právního jednání, jeví se jako přirozené, aby s tím přišla i odpovědnost v případě způsobení škody. Částečně deliktně způsobilí budou nezletilí ve věku od třinácti let do nabytí svéprávnosti, přičemž u těchto osob budeme zkoumat jejich ovládací a posuzovací schopnost v době, kdy způsobili škodu.

2.2.3. Ten, kdo je stížen duševní poruchou

Přestože občanský zákoník s pojmem duševní porucha pracuje na několika místech, tak legální definici tohoto pojmu v něm nenajdeme. Definici neobsahuje ani zákoník práce, ale naproti tomu veřejné právo, takovou definici obsahuje. Trestní zákoník duševní poruchu vymezuje v § 123 odst. 1 takto: „Duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.“ V trestním i správním právu se zkoumá přítomnost duševní poruchy v souvislosti nepřičetností, jde tedy o posuzování schopnosti rozpoznat protiprávnost jednání a/nebo jej ovládnout, a protože tyto schopnosti zkoumáme i u deliktní způsobilosti, můžeme se při výkladu pojmu „duševní porucha“ touto definicí alespoň inspirovat. Trestní právo chápe pojem duševní porucha jako zastřešující pojem a odlišuje jej od duševní nemoci, nicméně psychologie tyto pojmy používá jako synonyma.²⁵ Například Americká psychologická asociace aktuálně definuje duševní poruchu jako „stav vyznačující se narušením kognitivních funkcí a/nebo emocí, abnormálním chováním, narušeným fungováním ve společnosti nebo jakoukoli kombinací výše uvedeného.“²⁶

S otázkou vymezení duševní poruchy se musel vypořádat i Nejvyšší soud, dle kterého je nutné tento pojem chápat široce tak, že zahrnuje dlouhodobé, trvalé, krátkodobé i přechodné poruchy psychických funkcí, přičemž rozhodné bude zda tato porucha způsobila ztrátu nebo zmenšení rozpoznávací a ovládací schopnosti.²⁷ Shodně se k posouzení duševní poruchy vyjadřuje ve své judikatuře i Nejvyšší správní soud, který dodává, že nelze podat konkrétní

²⁵ FRYŠTÁK, Marek. § 123 [Duševní porucha]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz>

²⁶ Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2024 [cit. 13.11.2023]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>.

²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 971/2012

definici duševní poruchy, ale je třeba tento pojem vykládat v souvislosti s konkrétním případem a s přihlédnutím k odborným vyjádřením či znaleckým posudkům.²⁸

Dále se s duševní poruchou setkáme v souvislosti s omezením člověka ve svéprávnosti, kde ale zákon vyžaduje, aby měla porucha trvalejší charakter (§ 57 OZ). Pokud se jedná o deliktní nezpůsobilost, tak zde tento požadavek trvalosti není, proto samotným omezením ve svéprávnosti nedochází ke ztrátě deliktní způsobilosti. U té je pro posouzení důležité, zda byla duševní porucha u osoby přítomna v době škodního jednání a jakým způsobem ovlivnila ovládací a rozpoznávací schopnosti.²⁹

2.3. Nezletilý, který nedovršil třinácti let

Zavedení věkové hranice pro deliktní odpovědnost není nijak ojedinělé, naopak můžeme vidět, že zahraničním právním řádům je tato koncepce blízká. Z toho vyšel i český zákonodárce, který se inspiroval například v Polsku³⁰, kde občanský zákoník říká, že nezletilí mladší třinácti let nejsou deliktně odpovědní (čl. 426 KC) a škodu jimi způsobenou nahradí ten, kdo nad nimi zanedbal dohled (čl. 427 KC). K věkové hranici dospěl úvahou založenou na sociálně-biologickém hledisku, dle kterého je období mezi dvanácti a patnácti lety obdobím největších fyziologických i psychických změn, a právě v tomto období začíná být nezletilým dětem přiznávána vysoká míra autonomie a s ní spojená odpovědnost.³¹ Proč se zákonodárce přiklonil k hranici třinácti let důvodová zpráva vysvětluje tím, že do tohoto věku je vyžadován poměrně intenzivní dohled.³² Pokud bychom tuto úvahu následovali, jeví se stanovení této konkrétní hranice jako logický krok vzhledem k tomu, že do dosažení daného věku je zásadně odpovědný za škodu ten, kdo vykonával náležitý dohled.

Nabízelo by se sjednotit věkovou hranici pro odpovědnost za škodu s odpovědností za trestný čin či přestupek, tedy na patnáct let, což původně zákonodárce zvažoval, nicméně nakonec k tomuto řešení nepřistoupil s argumentem, že by vznikla velká skupina nezletilých dětí, nad kterými v zásadě není nutné vykonávat dohled. Takové řešení by bylo nespravedlivé vůči poškozenému, který by se mohl dostat do situace, kdy by nebyl odpovědný nezletilý, a zároveň by neexistovala ani osoba, která vykonávala náležitý dohled.³³

²⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 9. 2021, č. j. 1 As 162/2021-33

²⁹ SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX.* 1 vydání. Praha: Leges, 2018, s. 428

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb, obecná část, s. 17–19

³¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021, obecná část, s. 46–47

³² Tamtéž

³³ Tamtéž

Co se týče určení věkové hranice, od které by děti měly být deliktálně způsobilé, tak hlavním kritériem určení by měl být psychický vývoj dítěte. Kolem věku šesti let jsou děti schopny rozlišovat „správné“ a „špatné“ chování, ale nedokážou pochopit podstatu pravidel.³⁴ U těchto dětí by mohlo být problematické jednoznačně určit, zda jsou schopny posoudit následky svého jednání. K porozumění pravidel chování dochází zhruba kolem osmi let, kdy děti již dokáží vzít v úvahu i pohled jiné osoby. Například chápou, že pokud zničí cizí věc, tak následkem bude nějaká negativní emoce osoby, které tato věc patřila. V deseti letech děti začnou pociťovat i určitou morální potřebu pomoci těm, kdo nějakou újmu utrpí, např. mají snahu opravit rozbitou věc.³⁵ Zde už tedy dochází k uvědomění si svého chování i jeho následků, a tak u nezletilých tohoto věku zásadně bude přítomna ovládací i posuzovací schopnost. Věk třinácti let, který zákonodárce zvolil jako onu hranici, se kterou nabývají nezletilí deliktální odpovědnost, lze jistě považovat za takový, kdy se nezletilí více osamostatňují a jsou méně závislí na rodičích. Na druhou stranu vzhledem k vývoji, který je právě v tomto věku velmi dynamický, dochází k emoční nestálosti a výbušnosti.³⁶

Nelze proto souhlasit s argumentem zákonodárce, že tyto děti nevyžadují dohled. Rozhodně bude dohled v tomto věku odlišný od toho, který vyžadují mladší děti, ale dohled nelze chápat tak, že jde pouze o neustálou přítomnost dozorčí osoby.³⁷ Problém, který uvádí důvodová zpráva, že by neexistovala osoba, která by byla povinna k náhradě škody, zde z výše uvedeného důvodu nespátřují.

2.4. Povinnost deliktálně nezpůsobilého k náhradě škody

2.4.1. Obecně

Zásadně platí, že sám deliktálně nezpůsobilý není povinen k náhradě škody, avšak z tohoto obecného pravidla existují výjimky (§ 2920 OZ). Deliktálně nezpůsobilé lze rozdělit na dvě skupiny:

a) mladší třinácti let

jsou povinni k náhradě, pokud nad nimi byl zanedbán dohled a:

1. škoda byla způsobena činem povahy úmyslného trestného činu nebo

³⁴ VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3. vydání. Praha: Karolinum Press, 2021, s. 357

³⁵ VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3. vydání. Praha: Karolinum Press, 2021, s. 358

³⁶ Tamtéž

³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1968 sp. zn. 3 Cz 57/68 (Rc 4/70)

2. je-li to spravedlivé vzhledem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného
 - b) nezletilí, kteří nejsou plně svéprávní a osoby s duševní poruchou, pokud nebyli schopni ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky
jsou povinni k náhradě, pokud:
 1. se poškození nebránil z důvodu šetrnosti ke škůdci, a nebo
 2. je-li to spravedlivé vzhledem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného

2.4.2. Majetkové poměry

Majetkové poměry jakožto důvod pro povinnost deliktně nezpůsobilého nahradit poškozenému škodu lze považovat za projev zásady slušnosti – individuální spravedlnosti vzhledem ke konkrétní situaci. Zákonodárce zřejmě myslel zejména na případy, kdy škůdce bude mít výrazně větší majetek než poškozený. V tomto případě je bezpochyby spravedlivé, aby škůdce škodu nahradil, ale lze si představit i případy, ve kterých bude na obou stranách majetná osoba, nebo naopak poškozený i škůdce bude nemajetný a odpověď na otázku, zda je vzhledem k majetkovým poměrům spravedlivé, aby škůdce škodu nahradil, tak nemusí být zcela jednoznačná. Dle Bezoušky by nemajetný k náhradě škody být povinen neměl a v případě, kdy jsou oba majetní, tak připouští částečnou náhradu škody.³⁸ Majetkové poměry je třeba zkoumat ke dni, kdy je o povinnosti nahradit škodu rozhodováno a je třeba zohlednit všechny zdroje škůdce, které by mohly být využity pro poskytnutí náhrady škody (např. pojištění).³⁹ Povinnost náhrady škody v případě majetkového nepoměru by neměla rozšiřovat obecnou povinnost náhrady škody, a proto by se měla uplatnit jen tehdy, kdy by i deliktně způsobilý škůdce byl v daném případě povinen k náhradě.⁴⁰ Tato povinnost náhrady škody se může uplatnit jak u nezletilých starších třinácti let, kteří nenabyli plné svéprávnosti, nebo osob, které jsou stíženy duševní chorobou, pro kterou nemohly ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, tak u nezletilých mladších třinácti let, pokud k náhradě nebude povinen ten, kdo vykonával náležitý dohled (k náležitému dohledu blíže v podkapitole 2.3. Náležitý dohled).

³⁸BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1593

³⁹SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1 vydání. Praha: Leges, 2018, s. 429

⁴⁰LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. Odpovědnost osoby s povinností dohledu v českém deliktním právu aneb jak je to s těmi dětmi na hřišti. *Právní rozhledy, [online databáze]*, 2018, č. 9 [cit. 8. listopadu 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

2.4.3. Čin povahy úmyslného trestného činu

Tato výjimka, kdy jsou deliktně nezpůsobilí povinni nahradit škodu, se vztahuje k nezletilým mladším třinácti let, kteří jsou povinni k náhradě, pokud škodu způsobili činem povahy úmyslného trestného činu, v případě, že nad nimi nebyl zanedbán náležitý dohled. Zavedena byla společně se zavedením věkové hranice třinácti let pro deliktní způsobilost. Ačkoli zákon nedefinuje pojem čin povahy úmyslného trestného činu, můžeme se s ním setkat i v úpravě dědické nezpůsobilosti, a rozumíme jím jednání, které vykazuje znaky skutkové podstaty úmyslného trestného činu.⁴¹ Ale vzhledem k tomu, že se v tomto případě jedná o nezletilé, kteří nedovršili ani třinácti let, tak nebudou trestně odpovědní. Proto bude nutné vždy posuzovat, zda jednání vykazovalo znaky skutkové podstaty trestného činu, na rozdíl od rozhodování o dědické nezpůsobilosti, kde je možnost, že trestný čin byl spáchán a bylo o něm soudem rozhodnuto, tudíž civilní soud bude vázán tímto pravomocným rozhodnutím trestního soudu. O čin povahy úmyslného trestného činu také nepůjde, pokud zde byla okolnost vylučující protiprávnost, např. nutná obrana, krajní nouze.⁴²

2.4.4. Dobrodiní šetrnosti

Pravidlo, kdy má poškozený právo na náhradu škody způsobenou deliktně nezpůsobilým z důvodu, že se nebránil ze šetrnosti k němu, stanovuje výjimku z § 2903 odst. 1, dle kterého poškozený nese způsobenou újmu, pokud ji neodvrátil, přestože to bylo možné.⁴³ Bezouška spatřuje důvod této výjimky v tom, že: „zákoník předpokládá, že když poškozený ví o možné deliktní nezpůsobilosti škůdce, nemusí vyvíjet takovou snahu o odvrácení újmy, neboť poškozený předpokládá, že škůdce neví, co činí, a nechce mu proto ublížit.“⁴⁴

2.5. Náležitý dohled

2.5.1. Obecně/ pojem

Dohlížet na dítě, vědět o něm kde je a co dělá, bylo vždy přirozeně úkolem každého rodiče a není tomu jinak ani v dnešní době. Co se ale časem změnilo, je podoba dohledu, a i jeho potřeba. To v jednom ze svých rozhodnutí vtipně poznamenal i Ústavní soud, který použil

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2021, sp. zn. 24 Cdo 106/2021, (č. 47/2022 Sb., rozh. civ.)

⁴² SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 7

⁴³ Nicméně na problematičnost ustanovení § 2903 upozorňuje v komentáři Melzer, který poukazuje na obtížnost odlišení neodvrácení či nezmírnění škody od spoluúčasti poškozeného ve smyslu § 2918 a dále na možnou absurdní situaci, kdy poškozený by nesl škodu sám, protože byť z nedbalosti, tak úmyslně způsobené škodě nezabránil. MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1 vydání. Praha: Leges, 2018, s. 107

⁴⁴ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. [online databáze] 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, [cit. 19. listopadu 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz

příklady z dětských knih Honzíkova cesta a Děti z Bullerbynu, kde děti ve věku školáků na prvním stupni základní školy samy jezdí vlakem či chodí nakupovat do jiné vesnice, což je v současné době těžko představitelné.⁴⁵ Riziko, že dítě způsobí škodu je v dnešní době větší, než bylo dříve, proto lze předpokládat, že bude potřeba přizpůsobit tomu i dohled.

Odpovědnost osoby, která má vykonávat dohled nad nezletilým nebo osobou, která je stížena duševní poruchou, plní zejména prevenční funkci, protože je zde předpoklad, že jej bude vykonávat řádně tím spíše, pokud bude za způsobenou škodu alespoň částečně odpovědná.⁴⁶ Kdo, a zejména pak v jaké míře a jakým způsobem má v konkrétním případě náležitý dohled vykonávat, není vždy snadné určit. Zcela odlišný dohled bude jistě nutný u tříletého dítěte a patnáctiletého dospívajícího. Věk je u nezletilých určité vodítko, dle kterého lze odvodit i potřebný dohled, ale kromě toho je určující povaha dítěte a jeho předchozí chování. U osob s duševní poruchou pak je třeba přihlídnout k projevům této poruchy.

Co se týče nezletilých, tak primární povinnost vykonávat nad ním dohled mají rodiče, kteří mají povinnost o dítě pečovat a zároveň mají právo jej usměrňovat výchovnými opatřeními (§ 857 a 858 OZ). Tato práva a povinnosti spadají do rodičovské odpovědnosti, proto povinnost dohledu nemají rodiče, kteří byli rodičovské odpovědnosti zbaveni, byl jim pozastaven její výkon nebo byli v této oblasti omezeni. Místo rodičů mají povinnost dohledu osvojitelé, pěstouni, poručník a další osoby, pokud jim byl nezletilý svěřen do péče (§ 953 OZ). Tito vykonavatelé rodičovské odpovědnosti také rozhodují o tom, zda dítě dočasně svěří do péče jiné osobě (např. příbuzný, soused) nebo zařízení (typicky škola, školka).⁴⁷ Judikatura dále dovozuje povinnost dohledu také u partnera, který žije ve společné domácnosti s rodičem dítěte, pokud alespoň v určitém rozsahu o dítě pečuje a podílí se na jeho výchově.⁴⁸ Pokud jde o zletilé osoby trpící duševní poruchou, tak zde bude dohled primárně vykonávat opatrovník, kterého ustanovil soud.

Rodiče jsou odpovědní za řádný výběr dozorčí osoby pro své dítě. V případě, kdy osoba není schopná dohled řádně vykonávat, odpovědnost za škodu způsobenou dítětem nelze této osobě přičítat.⁴⁹ Příkladem může být svěření temperamentního dítěte do péče prarodičů, kteří

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 15.12.2015, sp.zn. I.ÚS 1587/15

⁴⁶ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část* (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1594

⁴⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 835

⁴⁸ Zpráva Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 25. 11. 1976, sp. zn. Pls 2/76

⁴⁹ SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 430

pro svůj věk a špatný zdravotní stav nejsou schopni dohlížet na dítě tak, jak by vzhledem k povaze dítěte bylo třeba.

Výše bylo vymezeno, kdo je povinen dohled vykonávat, nicméně tento dohled vyžaduje určitou kvalitu. Zákon stanoví, že se jedná o dohled „náležitý“, tedy takový, který má předpoklad předejít vzniku škody.⁵⁰ Z toho vyplývá, že způsob výkonu náležitého dohledu bude vždy závislý na konkrétním případě, na věku, povaze, chování nezletilého a dalších okolnostech.

2.5.2. Náležitý dohled v judikatuře

Judikatura je k otázce náležitého dohledu poměrně bohatá, přičemž jedním z důvodů je, že institut náležitého dohledu byl i v předchozích právních úpravách, např. v Obecném zákoníku občanském z roku 1811 a dalším důvodem je četnost případů, kdy dítě způsobí škodu. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvádí, že „náležitým dohledem není možné rozumět takový dohled, který by byl za normálních okolností osobami dohledem povinnými vykonáván stále, nepřetržitě a bezprostředně (na každém kroku)“.⁵¹ Obecně s tímto závěrem lze souhlasit, nicméně nelze pochybovat o tom, že nepřetržitý dohled je nutný u dětí do určitého věku.

Náležitým dohledem se rozumí nejen dohled v danou chvíli, ale také výchovné působení v průběhu života dítěte.⁵² To je nutné zohlednit při posuzování, zda došlo k zanedbání náležitého dohledu, což bylo klíčové i v případě, který posuzoval Nejvyšší soud, kdy jedenáctileté dítě způsobilo vážné zranění, které vedlo ke ztrátě zraku poškozeného. Nezletilý škůdce házel po poškozeném kameny a způsobil tak poranění očí, které bylo natolik závažné, že poškozený přišel o zrak. Nejvyšší soud v tomto případě nedovodil zanedbání náležitého dohledu, a to zejména na základě toho, že toto chování nezletilého bylo výjimečné a nepředvídatelné, neboť v minulosti se podobné chování u nezletilého neprojevovalo a matka dítěte, která byla v tomto případě žalovanou, prokázala dosavadní dostatečné výchovné působení na nezletilého.⁵³

K otázce náležitého dohledu, jakožto součásti rodičovské odpovědnosti, se vyjadřoval i Ústavní soud, který do problematiky vnesl lidskoprávní pohled. V tomto případě šlo o úraz dětí způsobený střetem s motorovým vozidlem při přecházení silnice.⁵⁴ Ústavní soud zde poměřoval míru dohledu, kterou lze požadovat a právo rodičů i dětí na respektování jejich

⁵⁰ SIMON, Pavel. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX.* 1 vydání. Praha: Leges, 2018, s. 431

⁵¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. 12. 1968, sp. zn. 3 Cz 57/68

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1333/2001

⁵³ Rozsudek ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3298/2012

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15

soukromého života. To, že výchova dětí patří do práva na soukromý život konstatoval ESLP v rozhodnutí Şerife Yiğit proti Turecku.⁵⁵ Ústavní soud při poměrování těchto hodnot dospěl k závěru, že neustálý dohled by prakticky vylučoval svobodu dětí, která je pro správný vývoj dětí ve značné míře nezbytná pro rozvoj samostatnosti a učení se odpovědnosti za své jednání. „Učit děti samostatnosti a odpovědnosti je tak povinností, ale i právem rodičů. Tím, že rodiče děti vychovávají k samostatnosti, tak je nejlépe chrání před nebezpečím.“⁵⁶

Jak je uvedeno výše, náležitý dohled nevykonávají pouze rodiče, ale také zařízení, která děti navštěvují. Již od předškolního věku budou tedy nezanedbatelnou část každého dne vykonávat nad dětmi dohled vzdělávací zařízení (školka či škola), a proto máme poměrně bohatou judikaturu i v této oblasti.

Nejvyšší soud řešil například případ týkající se žáků základní školy (první a pátá třída), kdy k újmě na zdraví došlo při hře minigolfu. Žáci byli rozděleni do skupin, pedagogické pracovnice tedy nebyly bezprostředně přítomné hře každé skupiny. Žalovaná (základní škola) argumentovala, že zanedbán náležitý dohled nebyl, neboť i pokud by byl pedagogický dozor bezprostředně přítomen při hře, nebyl by schopen újmě na zdraví nijak zabránit. Nicméně Nejvyšší soud tuto okolnost nepovažoval za rozhodující a konstatoval, že „pouhá okolnost, že bezprostřední přítomnost pedagogického dohledu v místě úrazu by mu nemohla zabránit, sama o sobě neznamená, že byl dodržen náležitý dohled nad žáky.“⁵⁷ Relevantní pro posouzení, zda se jednalo o dohled náležitý či nikoliv, bylo dle Nejvyššího soudu to, zda byl u každé skupiny žáků alespoň jeden pedagogický pracovník dohlížející na správné a bezpečné zacházení s golfovou holí, protože pouhé ústní poučení žáků před začátkem hry není dostačující.⁵⁸

Jiný případ se týkal způsobení újmy na zdraví kapesním nožičkem na dětském táboře, kdy dítě ořezávalo prut, ujela mu ruka a způsobilo tak poranění jinému dítěti. NS se zde zabýval otázkou, zda samotný přístup ke kapesnímu nožičku na dětském táboře je zanedbáním náležitého dohledu. NS uvádí, že pokud je cílem, aby se děti s nožičkem na táboře naučily zacházet, je proti logice věci jim přístup zcela odepřít. Úvahy soudu tak navazují na výše zmíněnou judikaturu Ústavního soudu a lze tak shrnout, že věc snaze zanedbání náležitého dohledu nelze děti držet v jakési bublině a tím vyloučit jejich svobodu a rozvoj. Naopak kontakt s potenciálně nebezpečnými věcmi je součástí běžného života, přičemž je nutné splnit požadavek, aby s takovým předmět dítě nezacházelo zcela mimo kontrolu dozorců osoby.⁵⁹

⁵⁵ Rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Şerife Yiğit proti Turecku ze dne 2. 11. 2010

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4507/2010

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2020, sp. zn. 25 Cdo 1091/2020-125

Judikatura v minulosti řešila také zanedbání náležitého dohledu nad problémovým žákem. Trináctiletý žák, který se ve škole několikrát dopustil závadného jednání, způsobil škodu rozbitím hodnotné vázy v muzeu. Škola se bránila tím, že tuto škodu způsobil záměrně, když jej nikdo nesledoval a byl předtím pedagogem poučen o chování v muzeu, zároveň škola argumentovala dostatečným počtem pedagogů na tomto výletě. Samotný dostatečný počet pedagogů je diskutabilní, protože v muzeu byl se skupinou 15 až 20 žáky pouze jeden pedagog a žáci byli po dobu exkurze rozptýleni do 2 či 3 místností. Shledání zanedbání náležitého dohledu ale tkvělo zejména v nezhlednění předchozího závadného chování daného žáka, kdy škola měla vyhodnotit potřebu intenzivnějšího dohledu nad tímto žákem, což ale neučinila.⁶⁰

Z novějších rozhodnutí stojí za zmínku rozsudek Nejvyššího soudu, který se týkal jedenáctiletého chlapce umístěného v dětském domově a způsobil vážné zranění stejně starému chlapci. Incident se stal při vycházce bez doprovodu, což ale soudy nevyhodnotily jako zanedbání náležitého dohledu, i z důvodu, že předchozí chování chlapce nenasvědčovalo tomu, že by se tato událost dala předpokládat. Na vycházce došlo k potyčce, která skončila zlomeninou nohy s trvalými následky. Jedenáctiletý škůdce byl v tomto případě povinen nahradit způsobenou škodu, byť byl chlapec, který zranění způsobil, vývojově opožděný, byl schopen své jednání ovládnout a rozpoznat, že takové jednání je špatné. Přesto, že i NS označil případ za nešťastný, protože škůdce je nemajetný a vyrůstá v dětském domově, tak v odůvodnění uvedl, že není možné přenést povinnost úhrady škody na dohlížející osobu (dětský domov), pokud svou povinnost nezanedbala. Dále soud uvádí, že povinnosti rodičů a povinnosti dětského domova ohledně výchovy nelze ztotožňovat, protože v dětském domově se dítě ocitne ovlivněné původní rodinou, ze které si pravděpodobně nepřináší nejlepší zkušenosti. Navíc dětský domov nemá stejné možnosti působit na dítě v průběhu jeho života jako rodiče, kteří se o dítě zajímají celý jeho život, znají jeho záliby, chování a osobnost a mohou jej usměrňovat.⁶¹

Je nutné dodat, že tento případ se stal ještě před novelou ustanovení týkajícího se odpovědnosti za škodu způsobenou nezletilými. Dle současné právní úpravy by tento případ dopadl zcela odlišně, protože mladistvý škůdce měl jedenáct let, nebyl by odpovědný vůbec, zároveň zde nedošlo k zanedbání náležitého dohledu, tudíž by odpovědný nebyl ani dětský domov. Dále by bylo možné, aby škodu nahradil ten, kdo má a v plném rozsahu vykonává vůči nezletilému rodičovskou odpovědnost, ale vzhledem k tomu, že nezletilý žije v dětském domově, tak tato možnost spíše nepřipadá v úvahu. Poslední variantou je nahrazení škody

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2204/2008

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. 25 Cdo 3864/2020-II.

přímo nezletilým, v daném případě ale ani to není možné, protože škůdce byl nemajetný, takže bychom rozhodně nemohli hovořit o spravedlivosti k jeho majetkovým poměrům. Poškozený by tedy zůstal bez náhrady škody, nicméně v tomto konkrétním případě by to z hlediska slušnosti byla lepší varianta než zatížit jedenáctiletého chlapce z dětského domova dluhem na náhradu škody.

Z výše uvedených příkladů z judikatury můžeme dovozovat, že v současné době je pojem náležitého dohledu dostatečně definován a má poměrně určité rysy. Lze shrnout, že pojem náležitého dohledu zahrnuje nejen momentální dohled, ale také výchovu dítěte. Zároveň je třeba vždy zohledňovat i ústavní rovinu, zejména práva rodičů a dětí na soukromý život, jehož součástí je i výchova k samostatnosti dítěte. A v neposlední řadě je třeba zohlednit předchozí chování, povahu a psychické rozpoložení dítěte a každý případ vzhledem ke všem zmíněným okolnostem posuzovat individuálně.

2.5.3. Povinnost náhrady škody tím, kdo náležitý dohled zanedbal

Povinnost k náhradě škody při zanedbání náležitého dohledu není jakýmsi plněním za škůdce, ale jedná se o samostatný delikt. Účelem náležitého dohledu je ochrana společnosti před škodným jednáním nezletilých či duševně nemocných, povinnost k náhradě škody je tedy sankce za nedodržení této prevenční povinnosti.⁶² Nabízí se otázka, zda se dozorčí osoba může povinnosti k náhradě škody zprostit, protože zákon tuto možnost výslovně neuvádí. Bezouška však uvádí, že zproštění je možné, pokud osoba prokáže, že zanedbání náležitého dohledu nezavinila.⁶³

Od července roku 2021, tedy s účinností zákona č. 192/2021 Sb., došlo k podstatnému zpřísnění odpovědnosti dozorčích osob. Dosud byl ten, kdo zanedbal náležitý dohled nad nezletilým povinen k náhradě škody solidárně s nezletilým, ale právě výše zmíněný zákon toto v některých případech mění. S tím, jak byly osoby třinácti let delikt ní odpovědnosti zbaveny, vznikla dozorčím osobám povinnost nahradit celou škodu, v případě zanedbání dohledu nad osobou mladší třinácti let. Pokud se jedná o osobu starší třinácti let, tak právní úprava zůstala zachována, tedy pokud je schopen ovládat své jednání a posoudit jeho následky, odpovídá dozorčí osoba společně a nerozdílně za způsobenou škodu.

⁶² BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 159

⁶³ Tamtéž

Současná právní úprava nerozlišuje, zda nezletilý mladší třinácti let způsobil škodu úmyslně, případně činem povahy úmyslného trestného činu, nebo z neopatrnosti, nechtěně. Přiměřenost této úpravy označuje Psutka za spornou, kdy navíc argumentuje tím, že nezletilému škůdci může jeho jednání dokonce činit radost a může jít o svévoli dítěte, které je plně způsobilé ovládat své jednání a posoudit jeho následky.⁶⁴ Se sporností přiměřenosti úpravy lze souhlasit a podporou pro tento závěr mohou být již uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu.⁶⁵ Ve dvou z uvedených případů se jednalo právě o nezletilé ve věku do čtrnácti let a oba způsobili škodu úmyslně, byť v jednom z případů zanedbání náležitého dohledu shledáno nebylo, tak ve druhém případě by dle současné právní úpravy byl ten, kdo vykonával dohled, povinen k náhradě škody sám.

Pokud tedy v konkrétním případě určíme, že byl zanedbán náležitý dohled, nabízí se otázka, zda osoba, která jej zanedbala, bude mít nárok na regres od nezletilého. Literatura je zde ve shodě, že takový nárok nevzniká, pokud je odpovědný pouze ten, kdo měl vykonávat dohled.⁶⁶ „Dozorčí osoba nemá vůči deliktně nezpůsobilé osobě postih (regres), neboť jde o její samostatný delikt, a nikoliv o přičítání cizího jednání.“⁶⁷ Pokud by s dozorčí osobou byl solidárně odpovědný i nezletilý dlužník, tak by zde možnost regresu byla podle § 1876 OZ.

2.5.4. Povinnost náhrady škody tím, kdo vykonává rodičovskou odpovědnost

Zákonodárce zákonem č. 192/2021 Sb. nově zakotvil povinnost v určitých případech nahradit škodu těm, kdo mají a vykonávají rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Půjde o situace, kdy k náhradě nebude povinno nezletilé dítě, ani osoba, která nad ním vykonávala dohled. Zároveň se toto pravidlo se uplatní pouze tehdy, pokud by to bylo spravedlivé vzhledem k majetkovým poměrům této osoby a majetkovým poměrům poškozeného. Důvodová zpráva toto pravidlo vykládá v souvislosti s dětmi mladšími třinácti let, nicméně text zákona se vztahuje ke všem nezletilým a zákonodárce tak zřejmě neúmyslně rozšířil skupinu případů, ve kterých se bude moct povinnost rodičů k náhradě škody uplatnit. Zároveň ale nespátřují žádný

⁶⁴ PSUTKA, Jindřich. In: ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Pocta Milaně Hrušákové*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 226.

⁶⁵ Rozsudek ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3298/2012 a Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2204/2008

⁶⁶ PAŠEK, Martin. § 2921 [Zanedbání náležitého dohledu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, Dostupné z: databáze beck-online.cz

⁶⁷ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1594

důvod pro odlišnou úpravu u dětí mladších třinácti let a u starších nezletilých, takže i když se úmysl zákonodárce možná neshoduje se zněním zákona, tak je to v tomto případě ku prospěchu.

Kromě rodičů mohou rodičovskou odpovědnost vykonávat i jiné osoby, nicméně zákon zde stanoví podmínku nejen rodičovskou odpovědnost vykonávat, ale i být jejím nositelem. Tudíž se toto zákonné pravidlo nebude vztahovat na opatrovníka, který vykonává zásadně pouze část rodičovské odpovědnosti, nicméně není jejím nositelem. Podobně tomu je i u poručníka, který sice může vykonávat rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, ale také není jejím nositelem.⁶⁸ Kromě rodičů, tak jedinými, na koho by toto pravidlo mohlo potenciálně dopadat, budou osvojitelé, kterým zákon rodičovskou odpovědnost výslovně přiznává.⁶⁹

Zřejmý záměr zákonodárce vyloučit odpovědnost např. opatrovníka se jeví spravedlivě, neboť opatrovník o dítě nemusí osobně pečovat, tudíž by bylo příliš přísné, aby byl povinen k náhradě škody, kterou dítě způsobí, když na chování dítěte v zásadě nemohl mít vliv. Nicméně formulace ustanovení § 2921 odst. 2 OZ je poněkud nešťastná, protože z okruhu osob povinných nahradit škodu dle tohoto ustanovení vylučuje rodiče, kteří byli ve výkonu rodičovské odpovědnosti omezeni, byl jim pozastaven, případně rodičovské odpovědnosti byli zbaveni. Důvodem pro pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti může být např. výkon trestu odnětí svobody.⁷⁰ K omezení výkonu rodičovské odpovědnosti dochází, pokud rodič práva a povinnosti z ní vyplývající nevykonává řádně. Ke zbavení rodičovské odpovědnosti potom dochází, pokud ji rodič zneužívá, závažným způsobem zanedbává, nebo spáchal-li rodič vůči dítěti trestný čin či dítě k trestné činnosti použil (§ 869 a § 871 OZ).

„Je možné podotknout, že § 2921 odst. 2 ObčZ je snad až překvapivě výhodný vůči rodičům, u kterých došlo k zásahu do rodičovské odpovědnosti, resp. do jejího výkonu.“⁷¹ Taková úprava zjevně nereflktuje výše zmíněnou konstantní judikaturu, která pod náležitý dohled zahrnuje výchovu dítěte v průběhu jeho života, nikoliv pouze výchovná opatření v okamžiku vzniku škody, nebo těsně před jejím vznikem, a naopak zohledňuje pouze to, zda rodič, případně osvojitel měl a vykonával rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Onu „výhodnost“, nebo až absurditu lze demonstrovat na příkladu, kde rodič byl zbaven rodičovské odpovědnosti a dítě vzhledem k jeho předchozí nevhodné výchově způsobí škodu, přičemž ten,

⁶⁸ „Poručník se ustanoví v případě, kdy tu není žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.“ WESTPHALOVÁ, Lenka, KYSELOVSKÁ, Tereza. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1070

⁶⁹ § 832 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 801

⁷¹ PSUTKA, Jindřich. *Péče o jmění nezletilého dítěte*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 61

kdo nad dítětem vykonával dohled jej nezanedbal, tak k náhradě nebude takový rodič povinen. Pokud by ale stejnou škodu způsobilo dítě rodičů, kteří rodičovskou odpovědnost vykonávají řádně, povinni k náhradě škody by byli. Psutka k tomu uvádí, že úprava nemusí být výhodná ani pro poškozené, neboť velké množství škod bude způsobeno právě dětmi, které rodiče mít nebudou, nebo nebudou mít a vykonávat rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.⁷²

⁷² PSUTKA, Jindřich. *Péče o jmění nezletilého dítěte*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 61

3. Komparace s právní úpravou vybraných států

Dosud se tato práce věnovala pouze české právní úpravě, a to jak dřívější, tak té aktuálně účinné. Právě při tvorbě nejnovější úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání, se zákonodárce inspiroval v právní úpravě jiných států. Proto se tato kapitola bude věnovat zahraniční právní úpravě, bude hledat podobnosti i odlišnosti v jednotlivých institucích, které se týkají odpovědnosti za škodu způsobenou osobou s omezenou deliktní způsobilostí. Zejména se zaměřím na otázku, zda v jednotlivých státech mají stanovený věk, od kterého jsou děti odpovědné, nebo dle jakého jiného kritéria odpovědnost dětí určují. Dále se zaměřím i na otázku dohledu nad dětmi a jeho vyžadovanou kvalitu a odpovědnost rodičů.

Mnohé oblasti práva jsou v rámci Evropské unie dnes harmonizovány, to ale není případ deliktní odpovědnosti dětí, kde je úprava v jednotlivých státech velmi rozdílná. Nicméně Evropská skupina pro deliktní právo, která sdružuje akademiky zabývající se deliktním právem, vytvořila dokument *Principy evropského deliktního práva*, který by mohl sloužit jako předloha pro budoucí harmonizaci. Kromě obecných předpokladů odpovědnosti tento dokument vymezuje i odpovědnost za nezletilé a duševně nemocné osoby. „Kdo pečuje o jiného, který je nezletilý nebo duševně nemocný, je odpovědný za škodu způsobenou touto osobou, dokud neprokáže, že jednal v souladu s požadovanou úrovní chování při dohledu.“⁷³ Stejně jako v českém právu zde vidíme presumpci zavinění zanedbání dohledu nad dítětem či duševně nemocným. Argumentem pro harmonizaci v této oblasti jsou jistě ekonomické i neekonomické zájmy občanů EU, kterým by měla být poskytována stejná ochrana, ale v současném stavu je zde nerovnost mezi dětmi, ale poškozenými v různých státech, v závislosti na daném právním řádu.⁷⁴ V blízké době ovšem harmonizaci právní úpravy v oblasti deliktního práva nezletilých spíše nelze očekávat, přestože v některých státech EU je tato právní úprava velmi podobná, tak naopak v jiných se pohled na deliktní způsobilost nezletilých velmi odlišuje. A právě těmito podobnostem a odlišnostem v zemích EU, ale i mimo ni, se bude věnovat tato kapitola.

3.2. Deliktní způsobilost nezletilých

Jedním z kritérií, podle kterého rozlišujeme, zda nezletilý bude nebo nebude deliktně odpovědný, je věk. Jak je uvedeno výše, český zákonodárce se při novelizaci právní úpravy,

⁷³ The Principles of European Tort Law (PETL)

⁷⁴ FERREIRA, Nuno. The harmonisation of private law in Europe and children's tort liability: A case of fundamental and children's rights mainstreaming. *International Journal of Children's Rights* 19, 2011, s. 571-574

kteřou zavedl věkovou hranici pro deliktní způsobilost, inspiroval v zahraničí. Nicméně Česká republika nebyla ani před novelou nijak výjimečná tím, že věkovou hranici zavedenou neměla, protože nemalý počet zemí se vydal stejnou cestou a žádnou věkovou hranici, do které nezletilí nejsou odpovědní, dosud zakotvenou nemají. Ohledně věkové hranice tedy můžeme státy rozdělit do dvou skupin, přičemž mezi ty, kteří deliktní způsobilost mají závislou na dosažení určitého věku řadíme kromě ČR také například Rakousko, Německo, Nizozemsko a Portugalsko. Dřouhou skupinu, která deliktní způsobilost nepodmiňuje věkem, tvoří Belgie, Anglie a Wales, Španělsko, Itálie, Francie a Švédsko.⁷⁵ Toto dělení je ovšem velmi zjednodušené a neznamená, že by se právní úprava v rámci těchto skupin shodovala, naopak můžeme vidět, že jednotlivé věkové hranice i jejich pojetí se liší.

Rakouská úprava je založena na domněnce, že nezletilí starší čtrnácti let jsou schopni ovládat své jednání a posoudit jeho následky, a proto jsou za své jednání odpovědní (§ 176 ABGB). Mladší děti, bez ohledu na jejich věk, mohou být odpovědné za způsobenou škodu také, ale poškozený zde bude muset prokázat, že v konkrétním případě dítě bylo schopné ovládnout své jednání posoudit jeho následky.⁷⁶ Situace, kdy by byl deliktně odpovědný mladší sedmi let je velmi ojedinělá, ale čím více se dítě blíží věku čtrnácti let, tím častější je prokázání, že při způsobení škody mělo dostatečné ovládací a rozpoznávací schopnosti.⁷⁷ Stejně jako v ČR nemusí mít škůdce konkrétní představu způsobených následcích, ale postačí vědomí toho, že dané chování je závadné a mohlo by v jeho důsledku dojít ke škodě.⁷⁸ Rakousko tedy věkovou hranici zakotvenou má, ale jde spíše o zvýšenou ochranu dětí mladších čtrnácti let, nikoliv zbavení deliktní způsobilosti.

Rakouské soudy při rozhodování o náhradě škody způsobené nezletilým berou do úvahy kromě věku i jiné aspekty jako například to, zda dítě již navštěvuje základní školu. Školní docházka hraje významnou roli v případech dopravních nehod, kdy se dítě účastní provozu jako chodec. Judikatura dovodila, že pokud dítě chodí do školy, tak zpravidla chápe základní pravidla silničního provozu a má dostatečné posuzovací schopnosti, aby se jako chodec mohlo provozu samo účastnit. Zároveň ale bude třeba vždy posuzovat každý případ individuálně, zohlednit vývoj daného dítěte také to, zda bylo dítě s pravidly silničního provozu dostatečně seznámeno rodiči nebo ve škole.⁷⁹

⁷⁵ MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law, Part I: Children as Tortfeasors*. 1. vydání. Vídeň: Springer Wien New York, 2006, s. 425

⁷⁶ MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 425

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 9

⁷⁹ Rozhodnutí rakouského nejvyššího soudního dvora (OGH) ze dne 27. ledna 1972, 2 Ob 243/71.

Vyvratitelnou domněnku, že děti do určitého věku nejsou deliktně způsobilé, obsahuje také portugalský občanský zákoník, který ale na rozdíl od rakouské úpravy zvolil nižší věkovou hranici, stejnou jako úprava německá, a za deliktně nezpůsobilé pokládá děti do sedmi let (čl. 488 odst. 2 CC Portugues). V praxi ale k vyvrácení domněnky ale nedochází.⁸⁰ Co se týče nezletilých starších sedmi let, tak ti jsou deliktně nezpůsobilí pokud je u nich prokázána absence intelektuální složky, která zahrnuje schopnost posoudit následky svého jednání, nebo volní složky, tedy schopnosti ovládnout své jednání.⁸¹

Podle německého práva nejsou deliktně odpovědné děti zásadně do sedmi let, případně do deseti, pokud dítě neúmyslně způsobilo nehodu motorového vozidla (§ 828 odst. 1 a 2 BGB). U starších nezletilých se pak posuzuje, zda mají dostatečnou rozumovou vyspělost, aby byli deliktně odpovědní (§ 828 odst. 3 BGB). Rozumová vyspělost musí být prokázána v konkrétním případě, není založena nějakým objektivním kritériem a zahrnuje schopnost poznat, že nezletilý jedná protiprávně a uvědomuje si případnou deliktní odpovědnost za své jednání. Zároveň není třeba, aby měl škůdce nějaké představy o výši a rozsahu způsobené škody, postačuje, že je si vědom, že může zasáhnout do práv třetích osob.⁸² Samozřejmě, aby bylo dítě odpovědné za způsobenou škodu, musí jednat zaviněně. U zavinění ve formě nedbalosti je kritériem srovnání s dětmi stejného věku, tedy pokud děti stejného věku mohou předpokládat, že jednání povede k porušení práva nebo povinnosti, pak jedná zaviněně.⁸³ Co se týče zavinění, tak zde není relevantní konkrétní vyspělost dítěte, protože zavinění se posuzuje objektivně.⁸⁴

Naproti tomu například Itálie žádnou věkovou hranici pro deliktní odpovědnost nemá a dítě je odpovědné podle obecných pravidel deliktního práva (čl. 2043 a násl. CC). V každém případě bude nutné zkoumat, zda osoba v době spáchání deliktu schopna rozumně jednat, tedy zda byla schopna uvědomit si nebezpečnost svého chování a ovládnout své jednání, pokud schopnost rozumně jednat absentovala, osoba nebude za své jednání odpovědná s výjimkou případů, kdy takový stav zapříčiní sama např. požitím psychotropní látky (čl. 2046 a násl. CC). To, zda nezletilý je deliktně způsobilý posuzují soudy podle rozumové vyspělosti, vzdělání, dosavadního chování a dalších kritérií, ale soudní praxe dovodila, že děti mladší šesti let jsou zásadně nezpůsobilé.⁸⁵ Kritéria pro posouzení nezpůsobilosti nejsou stanovena zákonem, ale

⁸⁰ VELOSO Maria Manuel. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 311

⁸¹ Tamtéž

⁸² WAGNER, Gerhard. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s.218

⁸³ Rozhodnutí OLG Celle ze dne 19.05.2021 - 14 U 129/20

⁸⁴ Rozhodnutí BGH ze dne 10.3.1970, [1970] NJW. 1038

⁸⁵ Rozhodnutí Nejvyššího kasačního soudu v Itálii (Corte di Cassazione) ze dne 4. dubna 1959, č. 1006, [1959] Foro it., 1, 533

vychází z obecné představy a zkušeností a v každém případě je nutné tato kritéria aplikovat a nelze pouze vycházet z věku nezletilého škůdce.⁸⁶ Sporné je ale to, zda si dítě musí uvědomovat konkrétní následky, které svým chováním může způsobit, nebo zda postačuje, aby si uvědomovalo obecné nebezpečí svého chování.⁸⁷ Nicméně i pokud nezletilý byl schopný rozumně jednat a následky svého si uvědomoval, tak jeho odpovědnost je subsidiární vůči odpovědnosti rodičů, případně dalších osob (čl. 2047 a 2048 CC).

Stejně jako Itálie, tak ani Španělsko nevyklučuje nezletilé z delikt ní odpovědnosti z důvodu věku, aniž by zohlednil jejich rozumové a duševní schopnosti. Ovšem pokud je nezletilý starší 14 let a jeho jednání je trestným činem, tak odpovídá za způsobenou škodu.⁸⁸ Španělský občanský zákoník vychází z pravidla, že ne všechny dospělé osoby jsou samy o sobě delikt ně způsobilé, tak ani všichni nezletilí nejsou automaticky delikt ně nezpůsobilí.⁸⁹ Při posouzení, zda je osoba odpovědná, musí projít tzv. testem předvídatelnosti. Tento test zjišťuje, zda osoba mohla předvídat škodu při svém jednání, a nebo pokud z pohledu běžně zkušeného člověka mohla předvídat vznik škody.⁹⁰ Nezletilá osoba se může zprostit odpovědnosti tím, že prokáže, že jednala tak, jak by jednal jiný nezletilý jeho věku v dané situaci, protože je jasné, že dítě není schopné jednat se stejnou péčí jako dospělý a ani jí po dětech nelze požadovat.⁹¹ Každopádně soudy nemají moc příležitostí se zabývat přímo odpovědností nezletilých, protože v praxi poškození žalují spíše jejich rodiče, především z důvodu, že je z ekonomických důvodů větší pravděpodobnost uspokojení jejich nároku.⁹²

Snad ještě méně případů nezletilých škůdců rozhodovaly soudy v Anglii, kde je nejen nedostatek judikatury, ale tímto tématem se nezabývají ani odborné publikace.⁹³ Pro děti v Anglii neexistuje žádná speciální úprava, ale v případě způsobení škody se na ně použijí obecná pravidla. Mimořádně významným pro Anglii je případ *Mullin v. Richards* z roku 1998, kdy odvolací soud posuzoval, zda se u dítěte požaduje stejný standart péče jako u dospělého a dospěl k závěru, že nikoli. U dítěte je podstatné, zda se v dané situaci chovalo jako rozumné a obezřetné dítě téhož věku, inteligence a zkušeností. Případ *Mullin v. Richards* se týkal dvou

⁸⁶ Rozhodnutí Nejvyššího kasačního soudu v Itálii (Corte di Cassazione) ze dne 26. června 2001, č. 8740, [2001] *Foro it.*, I. 3098; Cass. 28. května 1975, č. 1642, [1975] *Foro it.*, Rep., voce *Responsabiliti civile*, č. 158-159

⁸⁷ COMANDE, Giovanni, NOCCO, Luca. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 270

⁸⁸ čl. 61 odst. 3 španělského zákona o trestní odpovědnosti mladistvých (*Ley Organica reguladora de la responsabilidad penal de los menores*)

⁸⁹ NAVARRO MICHEL, Mónica. *La responsabilidad civil de los padres por los hechos de sus hijos*. Barcelona: Jose Maria Bosch, 1998, s. 112

⁹⁰ MARTÍN-CASALS, Miquel, RIBOT, Jordi, SOLE FELIU, Josep. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 373

⁹¹ Tamtéž

⁹² Tamtéž

⁹³ Tamtéž

patnáctiletých dívek, které si ve škole krátily přestávku mezi vyučovacími hodinami šermováním plastovými pravítky. Nešťastnou náhodou se ale pravítko jedné dívky rozlomilo a jeho úlomek poranil druhé dívce oko. Poškozená dívka – Mullinová, na oko oslepla a domáhala se náhrady škody u soudu prvního stupně, který rozhodl o částečné náhradě, neboť shledal i spoluzavinění Mullinové. Nicméně Richardsová se proti rozhodnutí odvolala s odůvodněním, že nebyl zohledněn její věk a u odvolacího soudu uspěla. Odvolací soud přihlédl k tomu, že takové hry jsou mezi dětmi ve škole běžné a dívky nikdo nepoučil o tom, že by mohly mít takové důsledky a dosud se s tím dívky nikdy nesetkaly. Chování dívek tedy bylo stejné jako jejich vrstevníků a nelze po nich požadovat stejné chování jako po dospělých.⁹⁴

3.3. Povinnost deliktně nezpůsobilých k náhradě škody

Stejně jako v české právní úpravě, tak i v těch zahraničních se setkáváme s tím, že ve výjimečných případech je povinen k náhradě škody i ten, kdo je deliktně nezpůsobilý. Jde o případy, které vychází z obecného vnímání spravedlnosti.

Podle rakouské úpravy může soud přiznat náhradu i v případech, kdy není škůdce deliktně odpovědný, ale poškozený se ze šetrnosti k němu nebránil, nebo je to spravedlivé vzhledem k majetkovým poměrům (§ 1310 ABGB). Spravedlivost vzhledem k majetkovým poměrům předpokládá, že pro majetnou osobu je méně zatěžující nést škodu než pro osobu chudších poměrů. Vzhledem k tomu, že jde o nezletilého škůdce, tak je třeba uvést, že do jeho majetkových poměrů nezapočítáváme majetek jeho rodičů, přesto že se právě od jejich majetku odvíjí životní úroveň dítěte.⁹⁵ Nutno ale také zmínit, že uplatnění pravidla o povinnosti nahradit škodu z důvodu spravedlivosti vzhledem k majetkovým poměrům je výjimečné, protože majetkové poměry nezletilých jsou obvykle spíše skromné.⁹⁶ Judikatura ale dovodila, že do majetku nezletilého je třeba započítat také případné pojištění odpovědnosti nezletilého, protože by se neměl posuzovat majetek jako takový, ale měla by se zohledňovat spíše schopnost nést škodu, kterou pojištění bezpochyby zvyšuje.⁹⁷ Tato praxe soudů je ale často kritizována, protože zakládá nerovnost mezi pojištěnými a nepojištěnými škůdci, kdy pojištěným škůdcům může být založena odpovědnost za škodu na základě toho, že jsou dobrovolně pojištěni.⁹⁸ Mezi odpůrci zohlednění pojištění při odpovědnosti za škodu a praxí soudů stojí jakýsi kompromisní názor, který zastává Koziol. Podle něj existence pojištění odpovědnosti nezletilého nemůže

⁹⁴ Richard v. Mullins 1998

⁹⁵ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 17

⁹⁶ Tamtéž, s.18

⁹⁷ Rozhodnutí OGH ze dne 3. dubna 1974, 5 Ob 76/74

⁹⁸ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 19

založit jeho odpovědnost, ale může zabránit snížení náhrady škody, pokud by k tomu mělo dojít z ekonomických důvodů škůdce.⁹⁹

Německá úprava také umožňuje přiznat náhradu škody na základě slušnosti, a to ve všech případech, kdy by nezletilý byl odpovědný za škodu, nebýt jeho věku (§ 829 BGB). Posuzuje se tedy zda by se dospělá rozumná osoba v dané situaci chovala stejně jako nezletilé dítě, které není deliktně odpovědné, a pokud ano, tak je možné přiznat náhradu škody, pokud je to spravedlivé. Při posouzení berou soudy do úvahy zejména majetkové poměry obou stran, do kterých patří příjmy, nemovitosti, úspory také případné pojištění odpovědnosti, které může sloužit k většímu uspokojení poškozeného. Od příjmů se odečtou stávající dluhy a soud tak může porovnat, zda jsou majetkové poměry škůdce podstatně lepší než poškozeného a bude tedy spravedlivé přiznat náhradu škody. Kromě toho soudy zohledňují i spoluzavinění poškozeného a závažnost vzniklé újmy.¹⁰⁰ Německý občanský zákoník obsahuje také ustanovení, které chrání škůdce před tím, aby mu povinnost nahradit škodu na základě slušnosti (Billigkeit) zasáhla do prostředků nezbytných pro jeho vlastní výživu (§ 829 BGB).

Německou úpravou se inspiroval portugalský občanský zákoník, který rovněž umožňuje, aby soud rozhodl o přiznání náhrady škody od deliktně nezpůsobilé osoby, pokud je to spravedlivé. Výši náhrady zákon také omezuje tak, že deliktně nezpůsobilé osobě musí zůstat částka potřebná pro jeho výživu a případně i pro plnění vyživovací povinnosti k dalším osobám, pokud ji má (čl. 489 CC Portugues). Na rozdíl od Rakouska není podstatné, zda je deliktně neodpovědný pojištěný či nikoli, ale zároveň soudy zatím neměly moc příležitostí se k této problematice vyjádřit, protože případy, kdy by poškozený požadoval náhradu škody od deliktně neodpovědného jsou výjimečné.¹⁰¹

Odpovědnost podle slušnosti se uplatňuje i v italském právu, kde je sice primárně odpovědná osoba, která má povinnost náležitého dohledu, ale pokud škodě nemohla zbránit nebo není solventní, tak může být odpovědné dítě právě dle slušnosti (čl. 2047 CC). V takovém případě ale není po dítěti požadována celá náhrada škody, ale pouze část, která poskytuje přiměřené odškodnění. Nicméně stále je povinnost dítěte nahradit škodu subsidiární vůči povinnosti rodičů tuto škodu nahradit. Úspěšně se lze domáhat náhrady škody po dítěti teprve tehdy, když poškozený nebyl úspěšný s žalobou proti rodičům či opatrovníkům dítěte.¹⁰²

⁹⁹ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 22

¹⁰⁰ Rozhodnutí BGH ze dne 24. dubna 1979 - VI ZR 8/78

¹⁰¹ VELOSO Maria Manuel. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 318

¹⁰² Trib. Orvieto, 22.2.2001, in Rass. Giur. umbra 2001, 38

Naopak španělské právo přiznání náhrady škody od nezletilého, který je deliktně nezpůsobilý vůbec nezná, nezohledňuje tak ani jeho majetkové poměry, ale existuje diskuze o tom, zda možnost přiznání náhrady škody podle slušnosti do španělského občanského zákoníku nezařadit.¹⁰³

3.4. Snížení náhrady škody

Tak jako mají soudy dle některých právních řádů možnost z důvodu slušnosti přiznat náhradu škody i přes deliktní nezpůsobilost škůdce, tak v některých případech mají soudy moderační právo, co se týče snížení náhrady škody. Obvykle se toto snížení neváže pouze k odpovědnosti nezletilých, ale jde o obecnou úpravu v rámci náhrady škody, nicméně právě u nezletilých je předpoklad, že by se tato moderace mohla uplatnit častěji. Co se týče českého práva, tak soud má při moderaci zohlednit především jak ke škodě došlo, tak i majetkové a osobní poměry škůdce i poškozeného (§ 2953 OZ) , a jak už bylo několikrát zmíněno, tak nezletilí zpravidla nedisponují větším množstvím majetku, spíše naopak. Literatura se shoduje, že ustanovení § 2953 směřuje výhradně k možnosti snížit výši náhrady, nikoli ji zcela vyloučit.¹⁰⁴ Nedávná judikatura dovodila, že toto ustanovení lze aplikovat i na právnické osoby, i když dříve převažoval názor, že snížení by se mělo týkat pouze osob fyzických.¹⁰⁵

Účelem moderačního práva je odstranit přílišnou tvrdost, kterou by pro škůdce představovala povinnost nahradit plnou náhradu škody.¹⁰⁶ Moderaci nemusí škůdce navrhnout, soud ji může využít i bez návrhu, pokud zjistí skutečnosti, které moderaci odůvodňují. V případě, že došlo ke snížení náhrady a po právní moci tohoto rozhodnutí škůdce nabyl majetek, díky kterému by mohl uhradit celou výši škody, tak toto není důvodem pro obnovu řízení, neboť ta je možná jen pokud daná skutečnost existovala již v průběhu původního řízení.¹⁰⁷ Zákon však v § 2953 odst. 1 OZ stanovuje i výjimku, že náhradu nelze snížit, pokud byla škoda způsobena úmyslně.

Snížení náhrady upravuje také rakouský občanský zákoník, a to, pokud je to vhodné vzhledem k majetkovým poměrům škůdce i poškozeného, nebo z důvodu nedostatečně

¹⁰³MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, 375 s.

¹⁰⁴ PAŠEK, Martin. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, též např. MELZER, Filip. *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek IX. 1 vydání. Praha: Leges, 2018, s. 960

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 4393/2018 ze dne 31. 8. 2020

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze 31.1.2008, sp. zn. 25 Cdo 961/2006

¹⁰⁷ DOLEŽÍLEK, Jiří. § 228 [Důvody obnovy řízení]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023

rozvinutých duševních schopností, kdy soudy posuzují zavinění nezletilých mírněji než u dospělých.¹⁰⁸

Naopak Portugalsko, Itálie a Německo nemají ustanovení, které by snížení náhrady umožňovalo. To přichází v úvahu pouze v případech, kdy je k náhradě škůdce povinen na základě zásad slušnosti a soud posuzuje majetkové poměry škůdce i poškozeného. Tehdy nemusí přiznat náhradu ve celkové výši škody.¹⁰⁹ Otázkou je, zda v těchto případech lze hovořit o snižování odškodnění, protože přílehavější je spíše přiznání částečné náhrady, vzhledem k tomu, že taková úprava směřuje na případy, kdy je škůdce ve výrazně lepší majetkové situaci než poškozený. Zatímco pokud by mělo jít o ustanovení o snížení náhrady, tak to by sloužilo k ochraně škůdce před tím, aby se dostal do mimořádně tíživé situace.

Ani španělské právo nepřipouští možnost snížit náhradu škody bez ohledu na to, jak velkou zátěž to bude pro nezletilého představovat do budoucna. Na rozdíl od Portugalska, Itálie a Německa ale Španělsko nepřipouští ani možnost přiznání náhrady škody dle zásad slušnosti u deliktně nezpůsobilého škůdce.¹¹⁰

3.5.Odpovědnost rodičů a jiných třetích osob

V předchozích kapitolách se práce věnuje především tomu, od jakého věku a za jakých podmínek bude odpovídat za škodu sám nezletilý škůdce. Často ale z důvodu věku nebo jiných důvodů odpovědný nebude, nebo společně s ním budou odpovědné také osoby, které na něj měly dohlížet. Specifikům, které se v jednotlivých zemích v souvislosti s dohlížením na nezletilé objevují, se bude věnovat tato podkapitola, která shrne nejvýraznější rozdíly mezi právními úpravami a také judikaturou v některých zemích.

V Rakousku vzniká povinnost dohledu nad dítětem ze zákona primárně rodičům, a kromě nich vzniká třeba také školám (§ 160 ABGB). Povinnost dohledu ale může vzniknout i na základě smlouvy rodičů třeba se školkou nebo chůvou. Rakouská úprava vychází z toho, že u dětí je předpoklad, že nějakou škodu způsobí, jsou proto považovány za určitý zdroj nebezpečí, který ale mají možnost a zároveň povinnost kontrolovat rodiče, případně osoby, kterým bylo dítě svěřeno tak, aby vzniku škody zamezili.¹¹¹ Odpovědnost osob, které vykonávají dohled není objektivní, ale je založena zavinění. Osoby vykonávající dohled tedy budou odpovědné pouze pokud zaviněně zanedbají výkon dohledu nad dítětem, zároveň není

¹⁰⁸ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 8

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 223, 272 a 324

¹¹⁰ Tamtéž, s. 376

¹¹¹ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 40

rozhodné, zda těmto osobám vznikla povinnost dohledu na základě zákona nebo smlouvy (§ 1308 ABGB). Důkazní břemeno ohledně zanedbání dohledu nese poškozený, ale zároveň zákon zakládá domněnku, že každý člověk je schopen dodržovat běžnou míru opatrnosti a pečlivosti a pokud ne, tak musí prokázat, že tyto schopnosti nemá (§ 1297 ABGB).

Při posuzování dohledu je třeba zhodnotit v jaké míře byl v daném případě potřebný, a co šlo od dohlížející osoby rozumně očekávat.¹¹² Při tom zohledňujeme zejména tři důležité aspekty, a to: skutkový stav, okolnosti na straně dítěte a okolnosti na straně dohlížející osoby. U skutkového stavu je podstatné, jak pravděpodobné je způsobení škody dítětem vzhledem k předmětům, se kterými manipuluje, např. pokud si hraje na pískovišti nebo zda si hraje s lukem a šípem. Čím pravděpodobnější je způsobení škody, tím vyšší míra dohledu je vyžadována. U dítěte pak hraje svou roli věk, ale především psychický vývoj dítěte, kdy čím starší, respektive vyspělejší dítě bude, tím méně intenzivní dohled bude potřebný. Kromě toho je relevantní také povaha dítěte a jeho záliby. U rodičů zohledňujeme jejich životní podmínky, ekonomické poměry a třeba také zaměstnání.¹¹³ Jako zanedbání dohledu soudy nepovažovaly případ, kdy matka více dětí, která se zároveň starala o farmu dala pokyn své jedenáctileté dceři, aby na kole nejezdila po silnici, ale dále na ni nedohlížela.¹¹⁴

Po dobu školní výuky, krátce před ní a na školních akcích mají povinnost dohlížet na žáky učitelé, kteří musí zohlednit danou situaci a podle toho i intenzitu dohledu (§ 51 odst. 1 a 3 SchUG). Důležitý je počet žáků, ale také zkušenosti učitele s konkrétní skupinou žáků, protože pokud tyto zkušenosti nemá, musí být dohled intenzivnější.¹¹⁵ V případě zanedbání dohledu bude odpovídat zřizovatel školy.¹¹⁶

Také německá úprava je založena na odpovědnosti za zavinění toho, kdo měl na dítě dohlížet, přičemž primárně jsou to rodiče, kterým tato povinnost vzniká ze zákona (§ 832 BGB). Rozdíl oproti rakouské úpravě je v důkazním břemenu, které je obrácené, protože poškozený nemá dostatečné informace o výchovném působení na nezletilého. Prokázat, že byl dohled na dítětem vykonáván náležitě tedy bude muset prokázat rodič či jiná osoba, která byla povinna dohledem.¹¹⁷ Konkrétně postačí, pokud prokáží, že učinili přiměřená opatření, např. dali dítěti pokyny, ale nejsou odpovědní za to, že dítě neočekávaně tyto pokyny nedodrží.¹¹⁸ Shodně

¹¹² HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 45

¹¹³ Tamtéž, s. 45-46

¹¹⁴ Rozhodnutí OGH ze dne 29.01.1976, 2 Ob 283/75

¹¹⁵ HIRSCH, Susanna. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 58

¹¹⁶ Tamtéž, s. 54

¹¹⁷ WAGNER, Gerhard. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 236

¹¹⁸ Rozhodnutí OLG Frankfurt ze dne 28.3.2001, 23 U 74/00

s rakouskými soudy i ty německé spatřují přímou úměrnost mezi pravděpodobností vzniku škody a intenzitou dohledu.¹¹⁹

K dohledu nad dětmi existuje poměrně rozsáhlá judikatura, kterou tvoří zejména dvě oblasti, a to škody vzniklé při dopravních nehodách a škody vzniklé v důsledku zacházení s nebezpečnými předměty. Při dohledu nad dětmi, které se účastní silničního provozu judikatura v zásadě konkrétní požadavky, které musí být splněny, aby šlo o náležitý dohled. Především jde o dostatečné poučení o správném a bezpečném chování v blízkosti silnic a jejich přecházení, u dětí navštěvujících první třídu základní školy je pak nutný doprovod.¹²⁰ Co se týče zacházení s nebezpečnými předměty, tak tady bude posouzení, zda nebyl dohled zanedbán o něco složitější, protože nelze trvat na tom, aby byli nezletilí izolováni od nebezpečných věcí, to by mohlo být naopak kontraproduktivní a problematické v pozdějším věku, kdy by se s těmito věcmi setkali poprvé a neuměli s nimi zacházet. Dle judikatury tedy není třeba nezletilé držet od nebezpečných věcí dál, ale pod dohledem a s přiměřenými opatřeními děti učit, jak s těmito předměty zacházet a v čem spočívá jejich nebezpečí.¹²¹

Také portugalská úprava stanoví odpovědnost za zaviněné zanedbání dohledu nad osobou, nad kterou je ze zákona či ze smlouvy povinna dohled náležitě vykonávat (čl. 491 CC Portugues). Závěry portugalské judikatury se zásadně shodují se závěry německých a rakouských soudů, navíc ale více zdůrazňují potřebu prevence, která nespočívá pouze v poučení nezletilých o chování v určitých situacích, ale zahrnuje výchovu jako celek. V teorii pak rozlišují odpovědnost za nedostatečný dohled ve smyslu přímého dohledu např. když rodič dohlíží na dítě na hřišti (*culpa in vigilando*), dále odpovědnost za výběr vhodné dohlížející osoby (*culpa in eligendo*), odpovědnost za nedostatečnou výchovu a vzdělání (*culpa in educando*) a odpovědnost za nedostatečné či špatné poučení (*culpa in instruendo*).¹²² Rodiče mohou být odpovědní *culpa in eligendo* či *culpa in instruendo* třeba v případě, kdy nechají své starší děti dohlížet na mladší, přičemž bude záležet na věku dětí.¹²³ Za *culpa in educando* může být rodič odpovědný i pokud dítě způsobí škodu např. ve škole pod dohledem učitelů, ale škodní jednání dítěte vzniklo v důsledku výchovného selhání rodičů.¹²⁴ Pokud na sebe někdo převezme povinnost dohledu smluvně, bez ohledu na to, zda je úplatná či bezúplatná, tak přichází v úvahu odpovědnost této osoby za *culpa in vigilando* a rodiče nemusí odpovídat vůbec.¹²⁵

¹¹⁹ Rozhodnutí BGH ze dne 02.12.1975, VI ZR 79/74

¹²⁰ Rozhodnutí OLG München ze dne 15.10.1976, 10 U 1357/76

¹²¹ Rozhodnutí BGH ze dne 6. 4. 1976, VI ZR 93/75

¹²² VELOSO Maria Manuel. In: MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law*, s. 329-335

¹²³ Tamtéž, s. 320

¹²⁴ Tamtéž, s. 335

¹²⁵ Tamtéž, s. 338

Dle španělského práva odpovědnost rodičů za škodu způsobenou jejich dítětem závisí také na tom, zda jednání dítěte je trestným činem či přestupkem, pokud ano, tak rodiče odpovídají vždy společně a nerozdílně s nezletilým (čl. 61 odst. 3 LORPM). Pokud se o trestný čin nebo přestupek nejedná, pak mohou být rodiče odpovědní podle čl. 1903 občanského zákoníku, který stejně jako německý obrací důkazní břemeno, kdy je na rodiči (případně jiné osobě, která měla vykonávat dohled), aby prokázal, že dohled vykonával řádně (čl. 1903 CC Esp.). Zatímco německé soudy mají střízlivější přístup a nároky na rodiče mají přiměřené, kdy zohledňují jejich práci, životní styl a potřebu učit děti samostatnosti, tak španělské soudy se vydaly opačnou cestou a prakticky nepřipouštějí, aby rodiče prokázali, že dohled vykonávali s řádnou péčí.¹²⁶

Italský občanský zákoník rozlišuje dohled podle toho, zda nezletilý při způsobení škody jednal zaviněně či škodu způsobil, ale zavinění u něj nelze dovozovat např. z důvodu nedostatečné vyspělosti (čl. 2047 a 2048 CC). Soudy tato ustanovení vykládají tak, že v prvním případě budou muset rodiče prokázat, že nezanedbali výchovu dítěte a poskytli mu dostatečnou výchovu a vzdělání (*culpa in educando*), aby ho od deliktního jednání odradili. Ve druhém případě půjde o dohled v užším smyslu a rodiče budou muset prokázat, že byl dostatečný přímý dohled či kontrola nezletilého (*culpa in vigilando*).¹²⁷ Tento přístup soudů ovšem velmi problematický, protože pokud rodič prokáže dostatečnou výchovu, tak soud dochází k závěrům, že pokud i přes řádnou výchovu nezletilý způsobil škodu, byl nad ním zanedbán dohled (*culpa in vigilando*).¹²⁸ Pokud rodiče svěří dítě dočasně jiné osobě, nezbavuje je to odpovědnosti za škodu, kterou dítě způsobí, ale stále mohou být odpovědní za *culpa in educando*.

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu (Sentencia del Tribunal Supremo) ze dne 7.1.1992, sp. zn. RJ 1992\149

¹²⁷ COTNANDE, Giovanni, NOCCO, Luca. In: *MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. Children in Tort Law*, s. 280

¹²⁸ Tamtéž

Závěr

Odpovědnost dětí za škodu je bezpochyby jedním z témat, které je významně ovlivněno tím, jak společnost v dané době na děti nahlíží. „*Tak jak se v průběhu historického vývoje měnila struktura rodiny a její postavení ve společnosti, objektivně se měnilo i postavení dítěte, respektive dětí v rodině.*“¹²⁹ Dětem je dnes mnoha mezinárodními smlouvami poskytována zvláštní ochrana a jejich právní postavení se postupem času změnilo k lepšímu.¹³⁰ Deliktní právo jednotlivých zemí určité specifické postavení dětí sice reflektuje, ale přesto jsou právní úpravy velmi rozdílné a různě se vypořádávají s nalezením rovnováhy mezi ochranou dětí a uspokojením poškozeného.

Právě první kapitola, která se věnuje historickému vývoji úpravy deliktní odpovědnosti nezletilých na našem území dobře demonstruje souvislost mezi postavením dětí ve společnosti a právní úpravou jejich deliktní způsobilosti. Občanský zákoník z roku 1811 a také ten z roku 1950 stanovil deliktní odpovědnost pro nezletilé až od určitého věku. Naopak s občanským zákoníkem z roku 1964 přišla změna, která měla posílit ohleduplnost nezletilých, a tak tato úprava nezohledňovala věk.¹³¹

Ve druhé kapitole jsem vymezila stěžejní pojmy pro tuto práci, a to „odpovědnost“ a „deliktní způsobilost“ a dále podrobněji rozebírám jednotlivé podmínky deliktní nezpůsobilosti. Jednou z nich je od poloviny roku 2021 také věk, kdy zákonodárce stanovil deliktní způsobilost až od třinácti let. Zabývala jsem se tedy tím, proč byla zvolena zrovna tato věková hranice a jestli je vzhledem k psychologickému vývoji dítěte zvolena vhodně. Důvodem byla především inspirace v Polsku a Nizozemsku a větší samostatnost dětí v tomto věku. Tato samostatnost se ale projevuje spíše ve snaze být nezávislejší na rodičích než samostatnost ve smyslu zodpovědného jednání. Rovněž je možné v tomto věku pozorovat emoční nestálost a snadná ovlivnitelnost ze strany ostatních vrstevníků, lze se proto domnívat, že vzhledem k těmto jevům mohou být třináctileté děti „náchylnější“ ke způsobení škody a zároveň se může jednat škody značné. Vzhledem k tomu, že tato úprava měla zabránit vzniku dětských dluhů, tak ohledně splnění tohoto cíle jsem spíše skeptická, vzhledem k výše uvedenému. Kromě toho, pokud by zákonodárce chtěl zohlednit psychologický vývoj dětí, jevílo by se logičtější zvolení hranice deseti let, kdy děti zásadně mají rozvinout ovládací i posuzovací schopnost.

¹²⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. s. 13.

¹³⁰ Příkladem může být Úmluva o právech dítěte a Listina základních práv Evropské unie

¹³¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: ČSAV, 1996, s. 42

V další podkapitole vymezují případy, kdy je deliktně nezpůsobilý povinen nahradit škodu na základě slušnosti. Naš občanský zákoník přímo stanoví několik případů, kdy tato povinnost vznikne, naopak ve v jiných zemích je běžné, že o přiznání náhrady rozhoduje soud a nárok na náhradu tak nevzniká přímo ze zákona.

V poslední podkapitole se zabývám vymezením pojmu „náležitý dohled“. Zákon tento pojem nijak nedefinuje, zato Nejvyšší a Ústavní soud se s tím, co rozumíme náležitým dohledem museli v minulosti vypořádat již mnohokrát. Právě Ústavní soud poukázal na to, že obsah tohoto pojmu není neměnný a co bylo považováno za náležitý dohled dříve, nemusí být dostatečné v dnešní době, např. zvýšeným dohledem nad dětmi, které se pohybují v blízkosti silnic, kde je v dnešní době značně větší provoz než dříve. Ačkoli u nás je náležitý dohled jedním pojmem a např. v Portugalsku jej rozlišují na odpovědnost za výchovu, přímý dohled, poučení a vhodný výběr dozorčí osoby, tak u nás můžeme náznaky tohoto rozdělení také pozorovat a pod náležitý dohled u nás lze zahrnout přímý dohled, vhodný výběr dozorčí osoby i poučení dětí. Co se týče odpovědnosti za výchovu, tak na ni není kladen moc velký důraz a primárně se posuzuje přímý dohled, což lze ukázat na případech, kdy dítě způsobilo škodu ve škole a naše soudy posuzují, zda byl náležitý dohled vykonáván učitelem, ale odpovědnost rodičů dosud v našem prostředí dovozena nebyla.

To, jak naše soudy postupem času utvářely obsah náležitého dohledu hodnotím pozitivně. Zejména zohlednění potřeby svobody dítěte, která je pro jeho vývoj důležitá, je podstatným aspektem při posuzování dohledu. Lze shrnout, že česká rozhodovací praxe je dobrým kompromisem a požaduje určitou kvalitu dohledu, ve které zohledňuje výchovu, ale osobnost daného dítěte, ale zároveň neklade nepřiměřené nároky na rodiče, ani jiné osoby.

V poslední kapitole se věnuji právní úpravě a judikatuře ve vybraných zemích. Některé země mají stanovenou věkovou hranici pro deliktní způsobilost, například v Rakousku a Portugalsku je stanovena pouze vyvratitelná domněnka, že děti do určitého věku způsobilost nemají, nicméně v Portugalsku k vyvrácení této domněnky v praxi nedochází. Ve všech zemích, které jsem do této práce zahrнула je ale odpovědnost do nabytí zletilosti závislá na tzv. schopnosti rozumně jednat, přičemž si nezletilý nemusí uvědomovat konkrétní následky, ale postačí pouze vědomí toho, že svým jednáním škodu může způsobit.

Dále jsem se zabývala možností přiznání náhrady škody na základě slušnosti, pokud nezletilý není povinen k náhradě. Ze států, jejichž právní úpravu jsem porovnávala tuto možnost nezná pouze španělské právo. Ostatní porovnávané země tento institut mají, i když s různými odchylkami. Zásadně je povinnost nezletilého nahradit škodu na základě slušnosti subsidiární a nastupuje tak až tehdy, kdy není k náhradě povinen ani ten, kdo vykonával dohled nad

nezletilým, případně rodiče. Aby nedocházelo k zadlužování nezletilých, tak německá a portugalská úprava stanovuje limit pro výši náhrady, kdy tato náhrada nesmí zasáhnout do prostředků potřebných na výživné pro sebe a ty, kterým je výživné povinen poskytovat. Obdobný systém proti nadměrné zátěži pro nezletilého zná také Itálie, kde je po dítěti požadována pouze část odškodnění. V rámci naší úpravy si lze představit, že by náhrada mohla být moderována soudem podle obecných pravidel pro snížení náhrady škody, to ale neplatí, pokud byla škoda způsobena úmyslně, což může být v některých případech problematické. Příkladem může být výše uvedený případ chlapce z dětského domova, který způsobil zranění svému vrstevníkovi, protože byt' zde byla způsobena škoda úmyslně, tak by zde byly okolnosti, kvůli kterým by méně přísná úprava byla vhodnější.¹³² Do budoucna bych považovala za vhodné, aby podobnou ochranu jako v jiných zemích poskytovala i naše úprava.

Poslední podkapitola srovnává odpovědnost rodičů, případně dalších osob za dohled nad dětmi. Všechny srovnávané země se shodují, že povinnost dohledu může vzniknout nejen na základě zákona, ale také na základě smlouvy. Rovněž panuje shoda ohledně toho, že dohledem se nemyslí přímý dohled na každém kroku, ale zahrnuje rovněž výchovu, pokyny a je třeba přihlížet k vyspělosti a povaze daného dítěte. Významný rozdíl ale představuje přístup soudů v jednotlivých zemích, a někdy i přes podobnou právní úpravu dochází k diametrálně odlišným názorům, např. Španělsko a Německo.

Závěrem bych shrnula, že i když by se česká právní úprava a judikatura mohla v některých otázkách inspirovat v zahraničí, tak došla k poměrně uspokojivému vybalancování ochrany dětí a poskytnutím náhrady poškozenému, přičemž přiměřené nároky klade také na osoby vykonávající dohled nad dětmi.

¹³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. 25 Cdo 3864/2020-II.

Seznam zdrojů

Právní předpisy

1. Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský
2. Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
3. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
4. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
6. Rakouský obecný zákoník občanský (ABGB)
7. Portugalský občanský zákoník (Codigo Civil Portugues)
8. Německý občanský zákoník (BGB)
9. Italský občanský zákoník (Codice civile)
10. Španělský zákon o trestní odpovědnosti mladistvých (Ley Organica reguladora de la responsabilidad penal de los menores)
11. Německý školský zákon (Schulunterrichtsgesetz)
12. Španělský občanský zákoník (Código Civil de España)
13. Polský občanský zákoník (Kodeks cywilny)

Literatura

1. BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1536 s.
2. ELIÁŠ, Karel. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, 1391 s.
3. HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním*. 2. vydání. Praha: LINDE Praha a.s., 2003, 487 s.
4. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dítě, rodina, stát: (úvahy nad právním postavením dítěte)*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 160 s.
5. HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2080 s.
6. KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 1968, 274 s.

7. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1256 s.
8. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2296 s.
9. MARTÍN-CASALS, Miquel a kol. *Children in Tort Law, Part I: Children as Tortfeasors*. 1. vydání. Vídeň: Springer Wien New York, 2006, s. 476
10. MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX*. 1 vydání. Praha: Leges, 2018, 1728 s.
11. MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I*. 1 vydání. Praha: Leges, 2013, 720 s.
12. NAVARRO MICHEL, Mónica. *La responsabilidad civil de los padres por los hechos de sus hijos*. Barcelona: Jose Maria Bosch, 1998, 194 s.
13. PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://beck-online.cz)
14. PSUTKA, Jindřich. *Péče o jmění nezletilého dítěte*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 496 s.
15. ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl V*. 1.vydání. Praha: V. Linhart, 1937, 1011 s.
16. SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 480 s.
17. SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, 1840 s.
18. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz>
19. ŠÍNOVÁ, Renata a kol. *Poceta Milaně Hrušákové*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 408 s.
20. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: www.aspi.cz
21. ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 2321 s.
22. ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: ČSAV, 1996, 316 s.

23. VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3. vydání. Praha: Karolinum Press, 2021, 536 s.

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 20. 7. 1984, sp. zn. 4 Cz 53/84
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.12.1987, sp. zn. 6 Cz 45/87 (R 30/88)
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 971/2012
4. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 9. 2021, č. j. 1 As 162/2021-33
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1968 sp. zn. 3 Cz 57/68 (Rc 4/70)
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2021, sp. zn. 24 Cdo 106/2021, (č. 47/2022 Sb., rozh. civ.)
7. Nález Ústavního soudu ze dne 15.12.2015, sp.zn. I.ÚS 1587/15
8. Zpráva Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 25. 11. 1976, sp. zn. Pls 2/76
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1333/2001
10. Rozsudek ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3298/2012
11. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15
12. Rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Şerife Yiğit proti Turecku ze dne 2. 11. 2010
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4507/2010
14. Rozsudek NS ze dne 30.09.2020, sp. zn. 25 Cdo 1091/2020-125
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2204/2008
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. 25 Cdo 3864/2020-II.
17. Rozhodnutí rakouského nejvyššího soudního dvora (OGH) ze dne 27. ledna 1972, 2 Ob 243/71
18. Rozhodnutí OLG Celle ze dne 19.05.2021 - 14 U 129/20
19. Rozhodnutí BGH ze dne 10.3.1970, [1970] NJW. 1038
20. Rozhodnutí Nejvyššího kasačního soudu v Itálii (Corte di Cassazione) ze dne 4. dubna 1959, č. 1006, [1959] Foro it., 1, 533

21. Rozhodnutí Nejvyššího kasačního soudu v Itálii (Corte di Cassazione) ze dne 26. června 2001, č. 8740, [2001] Foro it., I. 3098; Cass. 28. května 1975, č. 1642, [1975] Foro it., Rep., voce Responsabilitii civile, č. 158-159
22. Rozsudek Richard v. Mullins 1998
23. Rozhodnutí OGH ze dne 3. dubna 1974, 5 Ob 76/74
24. Rozhodnutí BGH ze dne 24. dubna 1979 - VI ZR 8/78
25. Rozhodnutí Trib. Orvieto, 22.2.2001, in Rass. Giur. umbra 2001, 38
26. Nejvyšší soud sp. zn. 25 Cdo 4393/2018 ze dne 31. 8. 2020
27. Rozsudek NS ze 31.1.2008, sp. zn. 25 Cdo 961/2006
28. Rozhodnutí OGH ze dne 29.01.1976, 2 Ob 283/75
29. Rozhodnutí OLG Frankfurt (28.3.2001), 23 U 74/00
30. Rozhodnutí BGH, 02.12.1975 - VI ZR 79/74
31. Rozhodnutí OLG München, 15.10.1976 – 10 U 1357/76
32. Rozhodnutí BGH, 6. 4. 1976 - VI ZR 93/75

Ostatní

1. Důvodová zpráva k zákonu 89/2012 Sb.
2. Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2024 [cit. 13.11.2023]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>.
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb.
4. LOVĚTÍNSKÝ, Vojtěch. Odpovědnost osoby s povinností dohledu v českém deliktním právu aneb jak je to s těmi dětmi na hřišti. *Právní rozhledy, [online databáze]*, 2018, č. 9 [cit. 8. listopadu 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz
5. The Principles of European Tort Law (PETL)
6. FERREIRA, Nuno. The harmonisation of private law in Europe and children's tort liability: A case of fundamental and children's rights mainstreaming. *International Journal of Children's Rights* 19, 2011, s. 571-574

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá problematikou deliktní odpovědnosti osob s omezenou deliktní způsobilostí, přičemž se zaměřuje zejména na odpovědnost dětí za škodu. Práce sleduje vývoj právní úpravy v ČR od občanského zákoníku z roku 1811 až do aktuálně platné a účinné právní úpravy. Dále jsou zde řešeny podmínky absence deliktní způsobilosti, povinnost k náhradě škody na základě slušnosti a rovněž náležitý dohled a odpovědnost těch, kdo jej zanedbali. V další části práce je provedena komparace s právní úpravou vybraných států, zaměřující se na deliktní způsobilost nezletilých, jejich povinnost k náhradě škody a možnosti snížení této náhrady a náležitý dohled a odpovědnost rodičů.

Abstract

This thesis deals with the issue of tort liability of persons with limited tort capacity, focusing particularly on the liability of children for damage. The thesis traces the development of legal regulation in the Czech Republic from the Civil Code of 1811 to the currently applicable and effective legal framework. It further addresses the conditions for the absence of tort capacity, the obligation to compensate for damage based on justice, as well as proper supervision and the responsibility of those who neglect it. In the subsequent part of the thesis, a comparison is made with the legal regulations of selected states, focusing on the tort capacity of minors, their obligation to compensate for damage, the possibility of reducing such compensation, as well as proper supervision and the responsibility of parents.

Seznam klíčových slov

Odpovědnost za škodu, náhrada škody, deliktní odpovědnost dětí, náležitý dohled, deliktní způsobilost, ovládací a posuzovací schopnost

Key words

Liability for damage, compensation for damage, tort liability of children, proper supervision, tort capacity, control and assessment capability.